

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	
Egy évre	6 korona — fillér
Félévre	3 " —
Negyedévre	1 " 50 "
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 4 korona	
E ves szám ára 20 fillér.	

Felelős szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.
Főmunkatárs
MAROSÁN JÁNOS.
A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a „Pázmány sajtó” címére küldendők, (iskolaköz 3. sz.)
Hirdetések jutányos árrban vételnek fel.
Nyitási sora 40 fillér.
A lap megjelenik minden szerdán.

Főigazgató látogatás. Két középiskolánkat látogatta a kir. tankerületi főigazgató az elmúlt héten.

A főigazgatók nem szoktak külön nyilatkozatokat kiadni a heti lapok számára látogatásuk eredményéről.

Inkább arra törekcsenek, hogy tapasztalataikat, megfigyeléseiket ott, ahol kell, ahol szavuknak sulya van, a nemzeti középiskolai oktatás kiépítésére érvényesítsék.

Mázy tankerületi főigazgató tekintélyes, tudományos, tevékeny tanterfű, akit középiskoláink, sőt egyetemi életünkben is magasabb figyelemre méltat a közoktatási kormányzat.

És ennek csak örülni lehet. Mert főigazgatónk nemesak tanult fő, tapasztalt tanterfű, aki eddigi működésében is megmutatta, hogy helyes irányt szolgál. Éppen azt az irányt, melytől s egyedül várhatjuk a folytonos hanyatások közt vergődő középiskoláink annyira szükséges és állandósággal felruházott működését.

A határozott keresztényszellemű, nemzeti irányt és az életre való nevelést.

A középiskolák a nemzet szemé-fénye. Itt készül a nemzeti intelligencia. A nép vezetőit, a nemzet ideális és reális ezéjainak összhangzó tudatában kell itt az ifjuság színét javát nemzeti társadalmunk számára kiképezni.

Sajnos, bár a nemzet el van telve ennek tudatával, középiskoláink mégis az *illet-szerű*, a fel-felmerülő *divatos* eszmék áldozatai. Áldozatai a fiaink és áldozatai azok a jeles tanterők, kik az iószaki próbálgatások vaskapcsai, a változó tantervek és módszerek, szűk korlátainak kényszerű munkásai.

Ma a herbartizmus vezet, holnap a katonai szellem dominál, holnap után megint divatos eszme. Amint a tanügyi vezetés változik. Ma újra a művészi nevelést hirdetik egyedüli mentővárnak és szabadítósnak. Sőt egyesek odáig mennek, hogy a *művészeti nevelést akarják helyébe léptetni a vallási-erköles értékeknek.*

Örvendünk, hogy a jeles magyar középiskolai tanári karban erősen kifejezést nyer az a határozott keresztény, nemzeti szellemű és az életrevaló, praktikus nevelési irány, mely iránynak nem esalódások és megdöbentő jelenségek után mégis csak győznie kell.

Mi nem becsüljük le a művészet értékét. De valaminek veszélyesnek tartjuk Herbartinak azt a nevelési irányát, mely a vallást csak esztétikai érzés egyik folyamányának tekinti, úgy megvagyunk győződve, hogy a művészi nevelés is a hitében meggyengült, önmagával vivódó ifjút, férfut nem lessz képes megnyugtatni és fentartani az élet hullámai közt. Élet ezéjját sem megjelölni. A művészet erőtlen, gyenge a valláson

alapuló etikai alap nélkül. Ezt mutatták meg legközelebb azok a fővárosi gimnázisták, kik a legpizkosabb képek birtokában azzal védekeztek, hogy a művészet nem ellensége — a meztelenségnek.

Ime az üres, a hit és erköles alap nélkül való ifjuságnak a művészet is csak testi gyönyör, mely a szenzualitásba, mint lelkük egész vágyának törekvésébe ful bele.

Társadalomnak, szülőknek, vezető tanterfűknek segíteni kell azon józan, tapasztalt középiskolai tanári kart, mely a keresztény, nemzeti erköles alapot és az életre való nevelést tartják a magyar középiskolák egyedüli biztos irányának. Mely nélkül egységes középiskola — *fából vaskarika.*

bg.

Ami szerencsétlenségünk. A magyar nemzet szerencsétlensége, hogy sehol a világon nincs annyi politikus mint Magyarországon. Ebből aztán az következik, hogy — a hivatalnok állásokat kivéve, semmiről sincs annyi pályázó, mint — a politikai vezéreskedésre. Minden tuccat ember a képviselőségből, a ház elnökségből, a helyzet ügyes, számító kiaknázásától várja — karrierjét. Ezért van, hogy itt a politika megakaszt minden becsületes munkát. Megemész minden egészséges eszmét, kátyuba juttat minden haladást. Az ország pedig napról-napra tengődik irány

Farsangi levél.

Tisztelt Ujságíró eesém Uram! Ugyan a jó Isten szerelméért! Mit kíván tőlem? Hogy az ujságunk restaurációjában én is kivegyem arató részemet. Hogy én a régi jó világból írjak valami „levél” félét? Hozzá legyen mérve, még a folyó farsang alatt la.

No' iszen megadja nekem eesém uram. Én írjak a farsangról. A szerelemről. A házasságról. Aki Isten jó voltából immáron azért imádkozom naponkint hűséges oldalbordámmal, szeretett *Nánesim*mal egyetemlegesen, hogy a jövő esztendő ilyen táján megülhetjük *aranylakadalmunkat.*

Bizony, hogy úgy! Aranylakadalmunkat. Ugy-e, hogy fele se' tréfa, uram eesém. Még végig gondolni is sok ezt az ötvenesztendőt. Hát még köröszül-kasul élni?

Eesém uramnak azonban megsugom, hogy szívesen megújráznom. Kezdeném legelőrről megen. Mert Isten tudja, hogy semminémü okom sem vala megbánni. Már t. i.

azt hogy életemet az én — sirig hü Nánesimmal kötöztem össze.

Hej! Pedig mikoron ennek előtte ötvenesztendőkkel körülötte-mögötte settenkedtem! Még a pokol is megmozdult, hogy valamikép egymásé ne lehessünk.

Az egyiknek nem tetszett a köröszülő neve.

— Már hogy is vehetsz el-olyan leányt, akinek a neve *Nánesi*. Aki mindenre kíváncsi.

— Csak ez a baj? — mondok. No akkor biztosan egymáséi leszünk.

Hm. Csakhogy ez még csak Kis Miska volt. A kezdetek-kezdeté. Most, következett csak a létánia.

— Szegény, mint a templom egere.

— De gazdag a szíve, vágtam oda nekik.

— Senkinek sem szép, csak nekéd.

— No, akkor meg éppeg jól vagyón. A' kéne csak, hogy másnak legyen szép és nem nekem.

Idő folytán még az én Nánesim *sánta* is lett. A komaasszonyunk fogta rá. Pedig,

olyan lendületesen lépegetett az én Nánesim, mint egy katonatiszt. Hallga' csak. Még arról is suttogtak, hogy belső nyavalyája van. Egy-két tavasz és eljön a Kaszás — érte.

A jó Isten tudja csak, mi mindenneműséget kotyvasztottak még össze — város mozgópostásai. A komaasszonyok.

Ilyenkor az én anyám, Isten áldja meg még haló porában is, csak mosolygott. Jóságos, gömbölyű, piros arca nemhogy befellegesedett vón, de kiderült, mint a nap.

— Fiam, mondotta az édes. Ha százan, és százan mondják nekéd, hogy ezt, vagy azt vedd el és a szíved nem mondja: ne vedd el. És ha ezren és ezren ostromolnak, hogy ezt, vagy azt ne vedd el és szíved pediglen azt sugja, hogy vedd el, mert ez a tied... hát vedd el.

A nyakába borultam ilyenkor az édes anyámmak, osztég összeesókoltam, akár gyermekkoromban.

És éreztem, hogy Nánesit nekem rendelte a jó Isten. Az ő szíve csakugyan telve

— *Két szentkép diszes aranyozott kerettel ingyen, ki 25 forinton felül bevásárol* —

Krámer Jeremiás butorkereskedésében **Szatmár** a szinházzal szemben.

Helyben készült legjobb minőségű ebédlő és hálószoba berendezések olesón kaphatók.

Lelkészek és tanítók részére 10% árkedvezményt nyujtok.

és czél nélkül. Nem eszmék vezetik a politikát, de felülkerekedett, sokszor önjelölt politikai nagyságok, kiket az intriguák czipelnek. Ezt kell sajnos tapasztalnunk most is, mikor válság hírek politikai fellegek keringenek. Mikor egy féktelen ambícióju, pártjától elnöki székbe segített, tehetségét, államférfiúi belátását nagyon is tulbecsült, kormányvezetéseire aspiráló, elfizetett individuuum kerekét köt azon gigászi erővel dolgozó nagy emberek törekvéseinek, kiknél tisztább kezű és nomzetibb elem alig ült kormány széken. Hogy valamiképp befejezett munkával ne távozhassanak. S mert a pártpolitika titka soha sem szokta a maga embereit, tehetség, arravalóság és elvek szerint válogatni: igenis tartunk tőle, hogy hamarabb, mint hirtől — meglepetés érkezik a nemzet számára.

A történelmi érzék elfajulása.

A kicsiny nemzetek fentartója a történelmi öntudat. Megpróbáltatásaik között nem hatalmaktól és gazdagságokból merítenek erőt, hanem multjok nagy emlékeiből. Az a tudat hogy őseik ezer viszontagság között is képesek voltak a tulerővel szemben megőrizni függetlenségüket, megacézolja erejüket s győzelemre vezeteli fegyvereiket.

De a hazaszeretet azon földdarabhoz való ragaszkodással kezdődik, melyet a sors szülőföldünk s lakóhelyünk tette; a haza történelme is az ország egyes rögeinek történelméből áll.

Ez utóbbit megmásítani annyit jelent, mint merényletet elkövetni a nemzeti történelem ellen.

S valamint hazám multját nem adom cserébe sem a hatalmas angol, sem a nagy német nemzet történelméért; úgy elkésve bár, de utólag is *tiltakoznom kell azon eljárás ellen, mely városunk utcza-neveinek megváltoztatásával polgártársainkban a mult emlékeivel való kapcsolatot megszüntette.*

volt erányomban szeretettel. Ez a szeretet valóságos arannyá változott. Azért hiszem, hogy megőrjük az aranylakadalmat.

— Ugy-e Nánésikám, szólok oda az asszonynak, mikor e levelet irom uramecsémnek.

Mellém is húzódik a lelkem, hogy látválassa, mit irok.

— Ugyan menjen már ezekkel a gyermekségekkel — mondja haragosan. Csak nem küldi el az ujságba.

— Leirom biz' én még azt is, mikor először esókolaltak meg az anyádék kertjében a nagy diófa alatt. Osztég te bevádoltál.

— No de ilyenekről beszélni — az aranylakodalom előtt la.

És mi tagadás benne, bizony megemesésókolom én most, ebben a szempillantásban is az én öregemet. Mikor ecsém uramnak e sorokat szántom.

Duzzogva hagy magamra az igaz, de legalább béfejezem ezt a levelet ecsém uramnak.

Mert ime, öcsém-uram, ilyen házasságok köttettek magyar földön és a régi jó világban, ennek előtte ötven esztendővel.

Meglehet azonban, hogy kérdezni fogják, hogy hát minek okáért hozakodom én

Nevetséges ugy-e bár, ha a parvenü egy régi kastélyt megvásárol s vendégeinek gögösen mutogatja a mások arczképcsarnokát, mint a saját családját?

Szatmár-Németi nem parvenü ebben a magyar hazában és mégis így cselekszik.

Voltak nekünk tisztességes utcza-neveink, melyek közül akárhány bennünket városunk multjára emlékeztetett: Giród-utcza a történelem előtti korszak gyürü alaku legősibb erődívenyére; Doboló-utcza; Vár-utcza a város azon utczájára, mely a vár főkapujához vezetett; Kis- és Nagy-utcza a vár lebontása utáni építkezésekre; Nemes-utcza a város régi nemes lakosaira; Csapó-utcza egyiken ilyen ősi családra; Kápolna-utcza az ottani kis szentélyre stb. Nem mondtam volna le még a Mig-lakhatom-utcza nevérol sem, mert ez az utókort a Szamos gyakori kiöntésére s a belölök származó nyomorra emlékeztette, s nyelvészetiileg is elég érdekes jelenség. Meghagytam volna a Jakab- és Pér-utczkák neveit is. Mert bár még most megfejthetlen vonatkozásuak, ösztönzik a hivatottakat a továbbbi kutatásra. Csupán az újból keletkezett utczákat kereszteltem volna el.

S ehelyett ezelőtt vagy huszonöt esztendővel eltörölték az összes utcza-neveket s úgy találomra a politika és irodalom nagy képviselőinek neveivel ruházták föl az árván maradt házsorokat, melyek még azóta sem tudnak önmagukra ráismerni.

Esztelen divat volt az akkor szerte hazában, melynek az lett a következménye, hogy azóta minden városban egyformák az utcza-nevek; a nagy magyar alföldi városokunalmas egyformaságának okai még egygyel szaporodtak meg.

Nem lehet kifogása senkinek sem a Kölcsey, Petőfi, Szirmay, Gvadányi szóvál oly nevek ellen, melyek viselői Szatmár nevét tetteikkel és írásaikkal megdicsőítették. De ezeken kívül van

elő ezzel a benső, családi dolgokkal. A nagy világot nem érdeklí ám az én kis világom.

Hát megmondom. Miért azért, mert, hogy a fiataloknak képet nyujtsak arra, hogy milyen az igazi házasság. Ahol a férfinak és asszonynak, egy szerelme, egy hűsége, egy szive, egy lelke, egy gondolata vagy.

Mer' azért, hogy az én legénykoromban nem telekkönyvtől függött ám a szerelem. Még a házasság sem. A sziv volt a telekkönyv.

És jut eszembe itt egy kis história. Még édes apám — nyugosztalja az Isten — beszélt el, mert vele történt.

Farsangra új, fiatal pap jött az eklizsiába. Az öreg tisztelendő ur, beteg volt. Pestre vitték — operációra. Hogy-hogy nem, de a fiatal pap esketéseire a szentszék kimondotta a szentenciát, hogy valami jogi forma mián nem szabad volt volna esketnie. A kötött házasságok érvénytelenek. Ujra el kell tehát tizenként házaspárnak mnndani:

— Holtomiglan!

Édes apám, mikor ezt megtudta, hazament fitymálódva mondja anyámnak:

— No asszony! Baj van. A házasságunk érvénytelen. Semmi. Most mehatsz máshoz férjhez. Én is hozhatok más asszonyt.

még egy sereg olyan, melynek viselői a haza történelmében ugyan igen tiszteltre méltó nevet vívtak ki, azonban életrajzuk Szatmárral semmiféle vonatkozásba nem hozható.

A névadás elstetett munkájában hátlátlannak is mutatkozott Szatmár-Németi, aminél nincs csunyább tulajdonság. Elfelejtkezett arról, kit első hiteles okiratunk a város alapítójának nevez, Gizella királynőről, ki ide német gyarmatot telepített s ezzel mintegy a magvát vetette el annak a kulturának, melyre most oly büszkék vagyunk.

Nem láthatok ugyan be a negyedszázad előtti névadók lelkébe, de azt hiszem, hogy első királyunk nevének nevet, melyet a katolikus egyház a boldogoké között tisztel, a krónikások pletykái miatt mellőzték. Ehelyett gondoltak merészet és nagyot s a háladatosság parancsát úgy véljük teljesítendőnek, ha városunk egyik nagyra hivatott szép terét István-térnek nevezik el.

De kérdem, ki az az „István“ akinek a neve azon a bádogtáblákra van festve? Nem hihetném, hogy valami Kis vagy Nagy Istváné. Talán bizony első királyunk emlékét akarták azzal megtisztelni, hogy Németi ezen kedves terét az ő nevérol neveztek el. Engedelmet kérek; kövessék meg magukat azon urak, akik a névadókkal talán még most egyformán gondolkoznak: *de az első magyar királyt mindig Szent Istvánnak nevezi az a könyv, melyet minden magyar embernek becsülnie kell, a magyar törvénykönyv.* Szent Istvánnak nevezte őt Budai Ézsaiásra hivatkozva még Tisza Kálmán is, midőn augusztus 20.-át nemzeti ünneppé tette s ezen elnevezés helyességéért saját pártjával is nagy harczokat vívott.

Tehát még sem voltunk eléggé magyarok, amikor „magyarok“ akartunk lenni. — El fog jönni az alkalom, mikor még erre visszatérünk.

—n.

Édes anyám nem igen értette elsőben az ügyet. De mikor világosodni kezdett előtte — halálsápadt lett. Aztán anyám oda kérdezte.

— Hát ha úgy gondolod, én elhagylak. Válassz más asszonyt!

Apám szörnyen meghökölt.

— Dehogyan választok szentem, aranyom — sietett a kijelentésre és örömkönnyek közt borultak egymás nyakába.

És így tett mind a tizenkét pár. Egy-szerre indultak a templomba. És megújrázták — Holtomiglan!

— Isten engem úgy segélyjen!

Hát amondó vagyok még csak uramecsém, hogy a mai világban azért válik sok-sok férfi számára a karikagyürü rablánczáz és azért lesz sok-sok leány menyasszonyi koszoruja töviskoszoruvá. Mert azért, hogy hiányzik a fiatalok lelkéből-szivebül a házasság veleje; a szeretet.

Egyébiránt ha unalmas írásomért keletlenlenséget szereztem ecsém-uramnak, vagy a nyájas olvasónak, bocsánatot kérek. Nem alkalmatlankodom más alkalmatossággal.*)

Kis Gereben.

*) De csak tessék ám! Nemcsak mi, de a nyájas olvasók is kériek. Szerkesztő.

Levél Glatz ügyvéd urnak.

Kedves Ügyvéd Ur! A „Heti Szemlében“ ismertetett Merényletre a „Szamos“ ez. szatmári napilap négy számában válaszolt. Sokat irt össze, de az egészről azt látom, hogy nem fogta föl a Merénylet indoklását. Megpróbálok tehát más alakban elméjéhez férni. Nem kizárólag abban rejlik az indok, hogy a zárdakert átvágását sürgette, hanem hogy ezt betetőzte akkor, mikor az eleső részt is a gimnázium czélfára elveendőnek ítélte. Válaszán az a hiba húzódik végig, hogy nem ezt a teljes indokot veszi a merénylet alapjául. Az Ön adatai szerint javaslata a zárdát 346+1503, tehát 1849 négyszögöl területtel fosztaná meg. E föltevés volt az indok. Ezt a választ az I. része szerint saját írott szavai is igazolják, mert a polgármester ur úgy nyilatkozott, hogy a gimnáziumnak a zárdakerttel kapcsolatos terve „számba aligha jöhet.“ Glatz ur ellenben akként szólalt fel, hogy az István térnél a zárdakertet „helyesebb“-nek tartaná! Hát hiszen ebben van a merénylet. Ha mintegy ötnegyed holdat vennének el a zárdakertből, hol adnának érte területi kárpótlást? Az egyetlen lehetőség, hogy odaadnák a zárdának a Tankóczy-házról a néhai Kálmán-házig terjedő öt telket. De ezek oly kicsinyek, hogy együttvéve is alig tesznek ki 1200 négyszögölet. Hol lesz akkor a zárdai képezdék számára a törvényes két holdnyi kert? A törvény törvény. Midőn harmadtól évvel ezelőtt dr. Váncsák egyetemi tanár miniszteri kiküldöttként a képesítő vizsgálatra lejt, legelső szabad perczeiben a kertet nézte meg, hogy lássa: megvan-e a törvényesen követelt helymennyiség. Ebből az következik, hogy a kultuszminisztérium nemesak papiroson kívánja, hanem valóságban is ellenőriztetni a törvény betartását. Hát még most sem látja az ügyvéd ur a merényletet a zárdai képezdék intézetei ellen? Kihuzta volna lábaik alól az egyik törvényes követelmény talaját és így fennállásukat problematikussá tette volna. A kultuszminisztérium bármely perében beszüntetheti az államségélyt is, magát a fennállási nyilvánossági jogot is, ha az intézet a törvényes követelményeknek nem felel meg. Állitana-e aztán a város a zárdának új képezdék két holdnyi kerttel? Pótolná-e a saját pénztárából azt, amit az állam megvonna? Most már talán csak látja, hogy létező támadott meg, tehát merényelt! Miért tért ki éppen a legkomolyabb argumentum elől? Ugy-e, mert erre nem tudott felelni? — Hát azt a 21596 négyszögölnyi területet a holdvilág telekkönyvből olvasta ki? A földi, tehát nem fantasztikus birtokiv szerint ugyanis a zárdai temploma, épületei, udvara s kertje mindössze 8512 négyszögölnyi területet tesznek ki. Ügyvéd ember még a birtokívekhez sem ért? Tanulja meg előbb a törvényeket, a telekkönyvolvasást és — de még aztán se szórja másra oktalanul „oktalan“-kodásait!

Vége a nemességnek! — Hogy-hogy? — Ma már nincs nemes, meg nem nemes. Van: Az a nemes — aki becsületes.

Irodalom. — Művészet. SZINHÁZ.

„Othello.“ A messinai (olaszországi) és az ajkai szerenésellenül járt embertársaink hátramaradottai javára a múlt hó utolsó kedjén színházunkban jól felemelt helyárrakkal színelőadás volt. Bizony kevesen voltak a színházban, az előadás sem tartozott a jobbak közé, *Peterdy* a czimszerepben ért el ugyan számottevő eredményt, míg a többi szereplők gyengén segítettek a darab előadásán.

„Fátum.“ A fővárosi nemzeti színház rövid életű eredeti színművét, a „Fátum“-ot esütörtök este adták színházunkban. A darab műsor változás folytán került előadásra. A darab szerzője Zsiros István jótollu írónk, ezen műve azonban nem mondható sikerültnek. A hamis kártyás, csaló, erkölestelen életet folytató Gozdanovitsot az író nem bünteti meg érdeme szerint, nem szabad társadalmi életünknek egy ily gazát egy egyszerű öngyilkossággal az élet szinpadáról eltüntetni, mikor annyi nemes szívű és tisztességes egyént tesz tönkre. Ha szinpadra viszünk egy ily elvetemült gazfrátert, akkor azt, vagy erkölesileg javítjuk meg, vagy erkölesileg büntetjük, de az, hogy a sok gaztett után Gozdanovics a halálba menekül, sem nem új, sem nem helyes befejezése a darabnak. Az ily léha fráter még erkölesi reputációját csinál abból, hogy öngyilkos lesz. Így nem szabad erkölesi alapokon nyugvó darabot írni. A műsorváltozás folytán előrántott színművet kevesen nézték, előadása döcögősen, erőltetve folyt le. A sok szerepre szétforgácsolt darab egy színésznek sem juttatott valami fényes babért; legfeljebb *Fodor* (ifj. Vajkay gróf) szerepe az, mely a közönség körében némi szimpatiaira talál. Az öreg bárót *Herzegy* játszotta, hanyagul maszkirozza magát egészen a bosszantásig. A parókája minden darabban egy s ugyanaz és ezt is rosszul kezeli. A rendezés is kifogás alá esett. A II. felvonásban egy grófi lakás, ha mindjárt garzon is az, nem úgy néz ki: egy pár szék, egy hencser s egy asztal? Hol lehet ily grófi lakást látni?

„Israel.“ Bernstein Henrik, híres francia író, darabjának, előadását bizonyos érdeklődő kíváncsiság előzte meg. A darabot a múlt hó folyamán a vígszínház hozta színre először. Tudvalevő dolog, hogy védőirat gyanánt jelent meg a „Vissza Jeruzsálembe“ ellen. Az író és egyik kiváló képviselője a zsidóság szellemi tökéjének. Darabjában az arisztokraták ellen kel sikra s a zsidóságnak a kereszténység feletti erkölesi fölényét akarja igazolni. A darab a közönség kíváncsiságát egyáltalán nem elégítette ki. Alakjai nem az életből valók. Cselekedeteik indító oka köznapias, szónoklataik hosszadalmasak, mesterkélték. A közönséget nem a darab czélja, hanem az abban előforduló idegfelesztő jelenetek érdekelték inkább. A romantikus bankár nem keltett nagyobb érdeklődést, ellenben a gyóntatótaya böles, tiszta, egyszerű egyénisége tiszteletet gerjesztett.

Sokkal érdekesebb lett volna, ha az igazgató előbb a „Vissza Jeruzsálembe“-t hozta volna színre s azután az „Israel“-t.

Az előadás elég jó volt. A darab főszereplői, *Ailner Ilka*, *Sipos*, *Fodor*, *Herzegy*, teljes mértékben rászolgáltak a közönség elismerésére, a tapsra és sokszori kihívásra.

„Kuruczfarfang“, Berezik Árpád híres Rákóczi-korabeli vigjátékát, mely tegnapelőtt esteli előadás gyanánt került színre, egészen kiforgatták mivoltából. Ez estén fényesen bebizonyult az, hogy a rossz előadás a legjobb darabot is képes tönkre tenni. Színészeink csak úgy versenyeztek egymással a szerep-nemtudásban, esetlenségben. Balla és Kendi még igyekeztek valamit simítani a darab döcögő rossz előadásán, de semmi eredményt nem értek el. Ugy látszik, hogy minél jobban megyünk bele a színi szezonba annál gyengébb előadásokat látunk. Mi lesz a szezon végén?

Színházi heti műsor: Ma 4-én, esütörtökön; *Takarodó*. Színmű. Páratlan.

5-én, pénteken: *Baba*. Operette. Zóna. Tari Gizella fellépte. Páros.

6-án, szombaton: *Csepürágók*. Operette. Ujdonság. Páratlan.

7-én, vasárnap d. u.: *Elnémult havangok*. Dráma. Zóna.

7-én, vasárnap este: *Csepürágók*: Operette. Másodszor páros.

HIREK.

Csavargó jelöltek . . .

Hát ez mi? Kik?

Fogod kérdezni, szíves o'vasóm. A rendőrfőkapitány ur meg bizonyosan mosolyogva nézi ezt a titulust, hogy hát

— Ez bizonyosan az én — ezimemre szól.

Ugy van. De nemesak az ő ezimére.

Másokéra is.

A vasuti állomás körül naponkint feltűnhetik az utazóknak, de a helybelieknek is, hogy egész sereg fiu forgolódik ott — még télviz idején is. Nyáron még inkább.

Ha utasok jönnek vagy mennek erőszakkal nekik támadnak és nem csak felajánlják szolgálatukat. De miként a velencei vagy római utcai cipő tisztítók, megragadják az ember lábát, (akár akarjuk akár se) úgy kapják el ezek a suhanczok a podgyászt bőrső lédát. És sokszor futnak a városnak. Alig lehet őket szemmel kísérni.

Vonat megérkezéig ezek a suhanczok rakoncátlanok. Erre mostanában a vonatok késésének virágzó idejében bőséges alkalmuk van. Ha ezt megunják, krajezárokba huszongyeznek vagy „esiszté“-t játszanak földön és falon egyaránt. Hiszen krajezáruk akad. A podgyászfordás mégis csak jövedelmez valamit.

Hát kérem szeretettel, ezek a kamaszok — valóságos csavargó jelöltek.

Mert kik ezek?

Tankötelesek? Elemi és ismétlő iskolájukat elvégzett ifjak? Ide, a podgyászfordáshoz szegődött hordárjelöltek? Vagy kicsodák, kicsodák ők?

Nem mások, mint csavargó jelöltek.

Vannak-e szüleik? Avagy árvák? S ha vannak szüleik miért nem adják ezeket a

HALÁSZ SÁNDOR úri és női cipész SZATMÁR, DEÁK-TÉR 7. sz. (HALMI-HÁZ.)

Ajánlja a mélyen tisztelt közönségnek egészen újonnan és a mai kor igényeinek megfelelően berendezett **cipész-műhelyét**, hol is a legolegánsabb kivitelben készülnek mindenféle, **schevraulakk, box, zerge és strapa-czipők**. Vidéki megrendelésekre és hibás lábakra különös gond fordítatik.

fiukat tisztességes mesterségre? S ha árvák, elhagyottak, miért nem gondoskodik jövőjükre a gyámbatóság, a város?

Tudom én azt, hogy minden városban találkozunk e jelenséggel. Országos jelenség ez. De szomorú jelenség, ami kulturális törekvéseinket egyik igen megfigyelni való oldalról tünteti fel.

Mert így nőnek fel az országos csavargók. Legveszedelmesebb elemei a társadalomnak, leggyakoribb alakjai a törvényszéki tárgyalásoknak és — a börtönöknek.

Szeretettel és igazán emberbaráti érzéssel kérdezzük tehát:

Számon vannak e tartva ezek a gyermekek? Ide valók-e, vagy vidékre? Van-e rendszer tartózkodási, vagy lakóhelyük? Szüleiknél vagy gyámjuknál. Mi lesz a jövőjük ezeknek a csavargójelölteknek.

De mást is vettünk észre. A Deák-téren is különösen népes oldalon, a kereskedések, gesztenye és sütemény árusok körül is találkozunk ilyen alakokkal.

Dulakodnak, krajczárral „csiszté“-t játszanak, cigarettáznak, belekötnek a jövőmenő közönségbe, kergetik egymást, lökdösik az embereket, elcsennek az árusoktól egyet-mást.

Hát ezek a suhanecok kiesodák — micsodák? Tankötelesek? Vagy végzett népiskolások? Kik nevelik? Kik felelősök értük? Mi lesz belőlük. És így tovább.

A társadalmi munka megindult a csavargójelöltek emberbaráti felkarolására. A törvényhozás figyelme is kiterjedt már az ilyen szerencsétlenek megmentésére. A gyermekbiróságok is permanenciában vannak, hogy még elesés után is mentési, gyógyítási munkát végezzenek.

Nézzünk mi is utána. Figyeljük meg e jelenségeket. És ne tőrjünk — a csavargójelöltek utcai — iskoláit.

bg.

Lapunk mai száma a közbejött ünnep miatt a rendes időnél egy nappal később jelent meg.

Püspök Ur Óméltósága a kath. legényegylet felolvasásán. A kath. legényegylet felolvasása valóságos ünneppé nőtte ki magát, mert megjelent azon dr. *Boromissza Tibor* megyés püspök ur Óméltósága és dr. *Mázy* Engelbert kassai tankerületi kir. főigazgató Hámon Róbert pápai kamarás, püspöki titkár kíséretében. Ott voltak az egyesület védnöke. *Hehelein* Károly és *Penny* Antal praelátus-kanonokok is és a papság szép számban. Az est folyamán Óméltósága megkapó beszédet intézett az ifjúsághoz, amelyet néma csendben feszült figyelemmel és hálás tisztelettel fogadtak, buzdította őket az egyesülethez való ragaszkodásra és nemes céljainak megvalósítására. Végül megáldotta az egyesületet s a jelenlevőket. A főpásztor kegye feledhetetlen mély benyomást gyakorolt az ifjúságra. Az est lefolyása különben következő volt. Egy fiatal kis leányka *Lucez* Mariska, gyermeki ártatlansággal, a meggyőződés igaz hangján vallásos költeményt adott elő Boldogasszony Anyánkról. — Majd *Bodnár* Gáspár lépett a felolvasó asztalhoz és rendkívüli közvetlenséggel és melegséggel, mindvégig lebilincselő előadást tartott a nőknek mint anyáknak és háziasszonyoknak hivatásáról, majd ügyes fordulattal rátért a család és a legényegylet között fennálló kapcsolatra, rámutatott a veszélyekre, divatos felforgató eszmékre és a belőlük származó károkról, amelyekről csak a legényegylet

óvhatja meg az ifjúságot. Nagy hatást tett előadása után *Szűcs* Lajos egyleti tag valóságos színészi talentummal, bámulatos ügyességgel vig monológot adott elő mindvégig zajos derűtséget és sok elismerést váltva ki a hallgatóságból. Végül *Kertész* Pál elnök megköszönve a püspök Ur Óméltósága kegyes leereszkedését ajánlotta az egyesületet továbbra is magas pártfogásába. Megemlékezett *Bodnár* Gáspár érdemeiről az egyesület megalakításában, méltatta működését és kérte, hogy soha se hagyja el az egyesületet, támogassa ezentúl is tudásával, tapasztalatával és szívével. Műsor után ősi magyar szokás szerint táncz következett a hajnali órákig.

A honvédség köréből. Ó felsége elrendelte *Csanády* Frigyes eeresnek a pozsonyi VI. honvédkerületi parancsnokságnál rendszeresített tábornoki helyre való beosztását, bisteri *Gönczy* Imrét kinevezte a 12. honvédezed ezredesének, *Kessenheimer* János ezredest Pécsről a szatmári 12. gyalogezredhez, *Tanárky* Béla ezredest pedig városunkból Szegedre helyezte át.

Főigazgatói látogatás. *Mázy* Engelbert tankerületi főigazgató a múlt hét folyamán a kir. kath. főgimnáziumot látogatta meg s a szombaton megtartott konferencián a tapasztalatok felett kifejezést adott megelégedésének. Vasárnap délben a püspök ur Ó Méltósága ebédet adott a főigazgató tiszteletére, meg voltak híva a főgimn. tanári karának összes tagjai. Hétfőtől a főigazgató az ev. ref. főgimnáziumban tesz látogatásokat.

Áthelyezések a pénzügynél. A pénzügyminiszter *Ajaki* János nagykarolyi és *Lokcsinszky* Lajos sátorlajuhelyi pénzügyi számellenőröket kölesönösen áthelyezte.

Diszoklevél átadása. A szatmár-ugocsa megyei néptanítóegyesület vármegyénk érdemes tanfelügyelőjét, *Bonnár* Györgyöt a nyáron tartott ülésén tiszteletbeli tagjának választotta. Az erről kiállított diszoklevelet a napokban egy küldöttség nyújtotta át a tanfelügyelőnek.

Perényi főispán sajtópere. Egy budapesti krajczáros ujság hadjáratot indított báró *Perényi* Zsigmond máramarosi főispán ellen többek közt azt állítva róla, hogy az ismert erdőbárral, Graedellel szövetkezve gazdaságilag tönkre teszi a vármegyét. A főispán sajtópert indított, de ezenkívül a kir. ügyészség is felelősségre vonta a krajczáros ujságot. A tárgyalás most volt a budapesti esküdtszék előtt. A czikk szerzőjéül egy békecsmegeyi ujságíró, *Németh* István jelentkezett, ki azt valotta, hogy a támadást *Szöllőssy* Ferencz volt máramarosszigeti rendőrkapitány megbízásából írta. Az esküdtszék verdiktje alapján a bíróság 1800 kor. fő- és 600 kor. mellék büntetésre, nem fizetés esetén 60 és 30, összesen 90 napi fogházra ítélte a vádlottat. Ugy az ügyész, mint a védő fellebbeztek.

Hymen. *Polyák* Sándor színérváraljai kereskedő jegyet váltott *Egry* Sándor máramarosszigeti lakos leányával *Kornélia* kisasszonynyal.

Áthelyezett bányorvos. A pénzügyminiszter dr. *Kulesár* Viktor kapniki bányaműorvost Ó-Radnára helyezte át.

Postamesteri kinevezés. A nagyváradi postaigazgatóság *Mikecz* Berta avasfelfalusi postai kiségitőt Csomaközre postamesternek nevezte ki.

Gyászhir. Özo, *Mándy* Antalné, szül. hetei *Nagy* Johanna urnő 68 éves korában jan. 29.-én városunkban elhalt. Mintegy két

év óta betegeskedik, megváltás volt már reá a halál. *Mándy* Lajos miniszteri tanácsos és *Mándy* Bertalan helybeli forgalmi főnök édes anyjukat gyászolják benne. Temetése vasárnap dälután volt. Tengernyi közönség volt ott. — *Sárkány* Gábor munkácsi állami elemi iskolai igazgató, a beregmegeyi ált. tanítóegyesület elnöke, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa január hó 30.-án 63 éves korában Munkácsen elhalt. — *Steller* Béla földbirtokos 50 éves korában Bernátfalván elhalt. *Steller* Árpád táblabíró, a munkácsi járásbírószág vezetője testvérét gyászolja benne. — *Lator* Gáborné, szül. *Csépes* Mariska urnő jan. 28.-án, életének 22-ik, boldog házasságának 4-ik évében hosszú és kínos szenvedés után Nagyszöllősen elhalt. — Id. *Grundböck* István Lugos rend. tanácsu város nyug. mérnöke jan. 29.-én 59 éveskorában Nagybanán hirtelen elhalt. Ifj. *Grundböck* István nagybanányi városi mérnök édes atyját vesztette el benne. — *Szabó* Albert záhonyi áll. isk. igazgató neje, szül. *Barathy* Berta agyszéhlüdesben hirtelen elhalt. A boldogult édes anyja *Szabó* Zoltán nagybereznai tb. főszolgabírónak. — *Gellén* János csizmadiamester, volt 48-as honvéd vasárnap reggel 85 éves korában városunkban elhalt.

Körjegyzőválasztás. Felsőhalason egyhangulag *Horváth* Mihály okl. jegyzőt választották meg körjegyzőnek. A választás nagy örömet keltett a közönségben. Utána 60 teritékü bankett volt, melyet reggelig tartó táncz követett.

Küldöttségek a miniszteriumban. A városunkban felállítandó tanítói konviktus tárgyában a vármegyei ált. tanítóegyesületnek küldöttsége járt fent szombaton a kultusz- és földmívelésügyi miniszteriumban. A deputatiót dr. *Falussy* Árpád főispán vezette s résztvettek benne *Bodnár* György kir. tanfelügyelő, *Neubauer* Elemér tanegys. alelnök, *Marosán* János tanegys. jegyző *Németh* Sándor tanegys. pénztárnok, továbbá *Ányos* Miklós, *Vladár* Ferencz, *Román* József, *Szöllőssy* Gyula, *Hajgató* Géza, *Marosán* Kornél, *Imre* Károly, *Irinyi* Sándor, *Nagy* Sándor *Lukovics* Endre, *Szalczky* Miklós, *Székely* József, tanítók egys. tagok. Szombaton d. e. 11 óra után fogadta a küldöttséget Gróf *Apponyi* Albert kultuszminiszter, kihez dr. *Falussy* Árpád intézett beszédet kérve a minisztert, hogy a felállítandó internatus céljaira az építéshez kölcsönt, 2000 korona évi szubencziót adjon s egy áll. tanítónak internatusi gondnokká való kinevezését biztosítsa. A miniszter kegyesen fogadta a küldöttséget, s megígérte, hogy a kérelem minden része teljesítve lesz. A küldöttség lelkes éljenzéssel fogadta a miniszteri választ. Azután *Tóth* János v. b. t. t. államtitkárnál tisztelettel a küldöttség, hol szintén a főispán adta elő a tanítók kérelmét. Az államtitkár szintén kedvezően nyilatkozott az internatusi ügyről s azt mondta, hogy a tanítók jogos kérelmének teljesítését, tőle lehetőleg teljesíteni fogja. Majd *Halász* Ferencz min. tanácsosnál tette tiszteletét a küldöttség, itt is a főispán kérte a tanítók nevében a min. tanácsost az ügy meleg támogatására, mit a min. tanácsos meg is ígért. A földm. minisztertől a küldöttség a konviktus építéséhez szükséges faanyagot ingyen vagy kedvezményes áron való engedélyezését kérte, a szónok itt is dr. *Falussy* Árpád főispán volt. dr. *Darányi* Ignác fölm. min. a legmeszebb menő jóindulatáról biztosította a tanítók küldöttségét. Ezzel a tisztelegések véget is értek. Vármegyénk tanítószága tehát konviktusi ügyét

érintő kérelmek kedvező elintézése elé a legszébb reményekkel nézhet. Nem mulaszthatjuk itt is a legnagyobb elismeréssel meg nem említeni a főispán önzetlen ügybuzgóságát. A tanítókat ez a derék ügyüket, igen melegen felkaroló főispán, örök hála kötelezte is ezt a tanítókat nem is felejtik el. Lehetetlen a tanítók konviktusi ügyét fel említeni anélkül, hogy ezen ügy lankadatlan buzgó harezosát *Bodnár György* kir. tanfelügyelő nevét kihagynok. Hálát adhat a vidéki tanítóság a Mindenhatóknak, hogy az internátusi ügy az ő kezében van letéve, mert így nem sokára sok vidéki tanító szabadul meg fiu-gyermekeinek elparlagosodásától s nevelésének nyomasztó gondjaitól.

Áthelyezett honvédhadnagy. *Augusztini* Endre honvédhadnagyot Nagykárolyból városunba helyezték át.

Szerkesztőségünkben. Tárcazarovatunk vezetője *Bodnár Gáspár* jeles írónk lett, miéztis ezután minden e rovatba beküldött kézirat az ő elbírálása alá esik. A Szatmármegyei Irodalmi Körnek több jeles tagja hathatósan támogat bennünket a szerkesztés terhes munkájában, miéztis kétségtelenül sok változatosság és élénkség költözik be lapunk hasábjaira, miáltal az olvasó közönség minél több oldalú igényeinek kielégítésén fáradozunk.

Áthelyezett tanítónők. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Baulovits Margit* perecsényi állami elemi iskolai tanítónőt az ungvári állami elemi iskolához, *Kovács Béláné* szül. *Zékány* Herzília ungvári állami elemi iskolai tanítónőt az újpesti állami elemi iskolához, *Haugel* Ottilia felsővisói állami óvónőt a nyírbátori II. számú állami óvodához ugyanebben a minőségében.

Az ágostaiak lelkesze. A városunkban nemrég alakult ágostai hifelekezet lelkesének helyettes minőségben *Duszik* Lajos volt nyíregyházi segédlelkész nevezetett ki. A múlt nap már meg is érkezett városunkba és átvette hivatalát.

Czipésztanfolyam. Budapesten a technológiai iparmuzeumban most, czipész tanfolyam van, melyen városunkból *Glózer* János jóhírnevű czipész-iparos is részt vesz.

Joggyakornokok kinevezése. A főispán *Schönplflug* László és *Bárt* István végzett joghallgatókat közigazgatási gyakornokoknak nevezte ki.

Hymen. *Szilágyi* Lajos bárdházi rk. kántortanító jegyet váltott *Orosz* Antal uglyai körjegyző leányával, *Ilonka* kisasszonnyal. — *Buzás* Gyula munkácsi kataszteri mérnök jegyet váltott *Herzeg* Ilonkával Tiszafüreden. — Ifj. *Unger* Gusztáv, id. *Unger* Gusztáv debreczeni kir. ítélőtáblai bíró fia vasárnap esküszik örök hűséget Budapesten *Millig* Ádám és neje *Sereghy* Etelka leányának, *Böske* kisasszonnyal.

Áthelyezett szolgabírák. Vármegyénk főispánja, dr. *Falussy* Árpád, *Neupauer* János színérváraljai tb. főszolgabíró Nagykárolyba helyezte át, *Báthy* Lajos tb. szolgabíró pedig az avasi járásba helyettesítette.

Kinevezés. A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Nagy* Mihály okleveles önálló gazd. ism. isk. szaktanítót a szatmárnémeti gazd. ism. iskolához rendes tanítónak kinevezte.

Tanítónő választás. A kocsordi ref. hitközség *Lányi* Erzsébet okl. tanítónőt a ref. iskola tanítónőjének választotta meg.

Óvónői kinevezés. A vallás és közoktatásügyi miniszter *Kovács* Irén okleveles óvónőt a zugói állami óvodához kisdodovónőnek nevezte ki.

Jóteköny adakozás. A Csapon (ung. m.) megalakult „Katholikus kör“ czéljaira dr. *Boromissza* Tibor szatmári megyés Püspök ur Ó méltósága mint a kör védnöke havonkénti 20 korona segélyt; volt kegyes adományozni. dr. *Firczak* Gyula munkácsi gk. megyés Püspök ur Ó exzellenciája mint a kör védnöke 100 koronát; *Pemp* Antal praelátus kanonok ur Ó méltósága. mint a kör védnöke 50 koronát; dr. *Kádár* Ambrus prael. kanonok ur Ó méltósága 50 koronát adtak kegyesen a kör czéljaira. A csapi róm. kath. templomban felállítandó orgona alapja javára *Szabó* István praelátus irodaigazgató ur Ó méltósága néh. *Meszlényi* Gyula püspök urunk emlékére 50 koronát adományozott. A fenti kegyes jóteköny adományokért a „csapi katolikus kör“ valamint összes buzgó hívei nevében ezután mond köszönetet *Török* M. Lajos plébános.

Népszövetségi értekezlet. A kath. népszövetség budapesti igazgatósága Szatmáron értekezletre hívta össze Szatmár vármegyének és Ugoesának minden szertartásu összes katolikus lelkészeit. Az értekezlet folyó hó 10.-én szerdán délelőtt megy végbe. Bár az érdekelteknek maga a központi igazgatóság küld meghívókat, a lapunk utján is kéri őket, hogy minnél nagyobb számban szíveskedjenek megjelenni. Beszéljük meg, hogy a modern időkben miként vállhatunk népünknek, Isten népének minél nagyobb erkölcsi és anyagi javára. A pap a népért van. A nagyarányu, üdvös munkát elől ne vonuljunk félre!

Kaszinói estély. Fényesen sikerült felolvasó-estélyt rendezett a kath. Kaszinó február 2-án. A „Czezil-egylet“ díszterme egészen megtelt előkelő közönséggel, melynek soraiban ott láttuk Püspök ur Óméltóságát vendégével, dr. *Mázy* Engelbert kassai tankerületi főigazgatóval, s udvari papjaival: *Szabó* István irodaigazgató és *Hámon* Róbert titkárral. Ott voltak: *Hehelein* Károly, *Pemp* Antal, dr. *Binder* Anlrás kanonokok is. — A műsor Rieger J.-nek „Ki a gonddal“ című férfikarával kezdődött, melyet *Jaklovics* György vezetése mellett *Dörner* I., *Ferenczy* J., *Kozma* S., *Márton* L., *Mondik* E., *Noéh* B., *Papp* J., *Pfeiffer* J., *Schwegler* F., *Székely* Gy. és *Tary* L. adtak elő igen nagy hatással. *Ferenczy* János „a vezérlő fededelem“ barátjának, a kurucz-kor egyik legnépszerűbb alakjának, a szilaj gróf *Beresényi* Miklósnak lelkivilágából rajzolt meg szép sikerrel egy pár derűs vonást, „gróf *Beresényi* Miklós humoráról“ című érdekesen megírt s zajos tapssal honorált felolvasásában. Utánna *Hankisz* Blanka k. a. szavaltta el *Kozma* Andornak „A domban“ című költeményét. Már fellépésekor tapssal üdvözölték, s valóban az előlegezett tapsra teljes mértékben reá is szolgált a bájos megjelenésű, kedvesen csengő hanggal s igen szép előadó tehetséggel megáldott kisasszony. Szavalatával egészen elragadta a közönséget. Dr. *Südy* Tibor egy vig monolog sikerült előadásával szerzett kellemesen derős perczeket. Végül *Veres* Lajos művészi zongorakiséréte mellett *Fábián* Lajos énekelt *Lányitól* két igen szép magyar dalt. Lágyan folyó, iskolázott és finoman átértett énekét nagy élvezettel hallgatta a hálás közönség, úgy, hogy a zajos tapsra még egy dalt kellett elénekelnie. — Műsor után a közönség a kaszinó helyiségébe vonult át, melyek ez estén a szó legszorosabb értelmében szüknek bizonyultak a nagyszámu vendégsereg befogadására. Vaesora után tánczra perült a fiatalok.

A lakbérosztályozás ellen. Az állami tisztviselők között érthető elégedetlenséget keltett az új lakbérkiosztályozás. Szatmár ugyanis régebben a II. osztályba tartozott és most degredálták a IV-be. Ez az állami tisztviselőkre tetemes károsodást jelent annyival inkább, mert Szatmáron méregdrágák a lakások. Küldöttségileg akarják tehát kérni a kormányt, hvgy Szatmár városát hagyják meg a régi osztályban. A múlt nap értekezlet volt ebben a tárgyban *Ratkovszki* Pál kir. kath. főgimn. igazgató elnökele alatt, ahol egyhangulag elhatározástározták, hogy memorándumot intéznek a kormányhoz, egyuttal felkérlik dr. *Falussy* Árpád főispánt az ügy támogatására, dr. *Kelemen* Samu orsz. képviselőt és dr. *Vajay* Károly polgármestert arra, hogy a küldöttséghez csatlakozzanak, melynek tagjai lesznek *Ratkovszki* Pál kir. kath. főgimn. igazgató vezetése alatt *Baranyi* Gyula felmérési felügyelő, *Bodnár* György kir. tanfelügyelő, *Füzessy* Árpád tszki bíró és *Jákó* Sándor kir. ügyész.

Vészjelző a postán. A székesfehérvári postarablás óvintézkedések tételére készítette a postaigazgatóságokat. Városunk kapitányi hivatala is megkeresést kapott, hogy a Deák-téri főpostát a városi rendőri ügyelet szobával, a vasuti postahivatalt pedig a pályaudvari rendőri szobával és a forgalmi irodával vészjelző által akarja összekötni.

Farsang. Szombaton este volt a kereskedő ifjak körének táncmulatsága. Egy kis hangverseny előzte meg, melyet dr. *Tanódi* Endre felolvasása vezetett be. *Leitner* Sári kisasszony szép zongorajátékával, *Markó* Kálmánné urnő kellemes énekével mulattatta a közönséget. Most egy felvonásos vigjáték következett, melyben dr. *Pirkler* Ernő *Medgyeszay* Vilma művésznőt imitálta és pedig oly sikerrel, hogy valóban tévedésbe ejtette a jelenvoltakat. A többi szereplők is kitűnően játszottak, szóval ez estély sikerült. — *A tűzoltók* álarczos bálján óriási sokadalom volt, mint rendesen. Bohóságokban sem volt hiány. A jövedelem mintegy 700 kor., mely jótekönyezőlokra megy.

Meghosszabbított iskolazárlat. Noha újabb megbetegedés esütörtök óta nem fordult elő, ami arra enged következtetni, hogy a járvány megszűnt, ennek daczára a polgármester az iskolákat még további tíz napra bezárta, nehogy a gyermekcsereg együttléte újabb tapot nyújtson a ragályozásra. Az előadások e hó 15-én fognak kezdődni.

Gyárak városunkban. Ha a megvalósítás is ilyen gyorsan haladna, Szatmárból gyárváros lenne maholnap. Arról van szó, hogy egyszerre két gyárat is akarnak felállítani. Kívánatos, hogy sikerüljön. Böszörményi *Emil*, *Németh* Elemér és *Teitelbaum* Herman cukorgyár létesítésén fáradoznak s 1000 kor. segélyt kérnek a várostól az előmunkálatok megtételére. Egy fésűgyár is van alakulóban részvénytársasági alapon. Ilyen még Magyarországon nem létezik. Városunkból részvényeket jegyeztek dr. *Antal* Lajos, dr. *Benedek* József, dr. *Böszörményi* *Emil*, és *Freind* *Sámuel*.

Házvétel. *Benyovszky* Aladár nyug. főszolgabíró megvásárolta *Grósz* *Jakab* örökösöitől a *Kazinczy*-uteza 17. számú házastelket. Városunkban szándékozik állandóan letelepedni.

A jövő reményei. Munkács gimnáziuma internátusának 10 növendéke, az egész zenekar, egyet gondolt s érzett. Eredetig gondolt, melegen érzett. Hétfőn, e hó 1.-jén vette zeneeszközeit, vonatra ült és Szatmáron

szállott ki. A szemináriumba jöttek Ratkovszki Samu dr. theol. tanárhoz, ki nekik, mint belnövendékeknek szeretett igazgatójok, mint gimnázistáknak kedvelt tanárak volt. Eljöttek, hogy változatlan ragaszkodásukat és mély hálájukat a farsang keretéhez és muzsikális tehetségükhöz mértén zeneszóval fejezzék ki. Másfél napot töltöttek itt és több koncertet adtak. Darabszámaik szinte kifogyhatatlanok. Játékuk hallást, kedélyt gyönyörködtet; ennél csak lelkeik szebbek, amelyekben ily gyökeres hála és leleményes szeretet otthonos. Ilyen fiúk a jövőnek biztos reményei.

Közgyűlés. A keresztény socialis egyesület f. évi febr. 7-én d. e. 1/2 11 órakor tartja évi közgyűlését, melyre tagjait tekintettel az ügy fontosságára tisztelettel meghívja az Elnökség. Tárgy: 1. Elnöki megnyitó, 2. Titkári jelentés, 3. Pénztári jelentés, 4. Ellenőrök jelentés, 5. A tisztikar felmentvényeinek megadása, 6. Új tisztikar választás, 7. Esetleges indítványok, 8. A famunkás szakcsoport megalakításához szükséges előkészületekről jelentéstétel, 9. A közgyűlést bezáró beszéd. Kéretnek a tagok hogy tagsági könyvecskéjüket hozzák el.

Halálozás. Lapunk zártakor vesszük azon sajnálatos értesülést, hogy Gönczy Béla ur, a báró Vécsy uradalom pénztárnoka az éj folyamán elhunyt.

Eladott gőzfürdő. Heinrich Viktor a Szamos-partján levő gőzfürdőt eladta Zommer Károly és fiának 57500 koronáért. Az új tulajdonosok a fürdőt nagy kényelemmel fogják berendezni.

Az Epilepszia (nyavalyatörés) gyógyítása. A világ legkiválóbb orvosai szüntelenül fáradoznak és kutatnak újabb és újabb gyógymódok után az emberiségre súlyos átokként nehezülő betegségek ellen. E betegségek talán legborzalmasabbika az Epilepszia. E bajban szenvedőknek vigaszul szolgálhat azon értesülésünk, mely szerint egy magyar orvos e betegség ellen új és hatékony módszert, — amely már külföldön is méltó elismerésben részesült, — alkalmaz gyógy sikerrel. Ez orvos a Budapesten, Nagykörönd utcza 18 sz. alatt lakó dr. Szabó B. Sándor, ki készséggel nyújt felvilágosítást mindazoknak, kik gyógyító módszere segélyével e súlyos bajtól szabadulni óhajtanak.

A munkácsi kath. kör és legényegyesület e hó 6-án, szombaton saját könyvtáraik gyarapítására a Csillag-szálló nagytermében táncmulatságot rendez. Belépő-díj személyenként 2 korona, családjegy 5 korona. Kezdeté 8 órakor. Az estén Kondi Károly zenekara játszik. Felülfizetéseket köszönettel fogadjunk és hírlapilag nyugtázzunk.

A következő bálók. Az ideai farsangon még a következő táncmulatságok vannak hátra: febr. 6-án a gépész bál, 7-én a fodrászok bálja, ugyanaznap a németi gör. kath. egyház bálja, 13-án az igazságügyi tisztviselők, ugyankkor a dal- és zeneegyesület táncmulatsága, 20-án a protestáns-bál, 23-án a nőegyleti-bál.

Jótekonyczélú táncmulatság. A szatmár-németi igazságügyi kezelő tisztviselők február hó 13-án a „Pannónia“ nagytermében a resiczai és ajkai szerencsétlenül járt bányászok családjainak fölségélyezésére jótekonyczélú táncmulatságot tartanak. Belépő-díjak: Személyjegy 2 kor. Családjegy 4 kor. Karzatjegy 1 korona. Tekintve a jótekonyczélú felülfizetéseket köszönettel fogadjunk és hírlapilag nyugtázzunk. Kezdeté 8 órakor. Jegyek válthatók Fögel Károly és Somlay Gyula urak Deák-téri üzletében.

Csanálosi Népszövetség. A kath. népszövetség vasárnap tartott népgyűlésén Rónai István ismertette az eddigi működés főbb mo-

zadatait és vázolta a jövő feladatait. Kitartásra buzdító beszéde lelkes fogadtatásban részesült. Utána Csanálosi Endre Bosznjáról tartott előadást. Végül a népszövetség megerősítéséről tanácskoztak.

Az avasi járás székhely kérdése. Folyó évi január hó 1.-től tudvalevőleg vármegyénkben a színérváraljai járásból egy új járást kerekítettek ki „avasi járás“ czímen. Nagy harez folyt a járási székhelyért. Két község versenyzett az elsőségért: Avasfelsőfalu és Avasujváros. Most végre eldőlt a kérdés Avasfelsőfalu javára.

Meghívó. Lázáriban, a szatmár-németi tanítói konviktus javára 1909. február hó 7-én az óvoda fűtött helyiségében zártkörű táncmulatság rendeztetik. Belépő-díj: Személyjegy 1 kor. Családjegy 3 kor. Kezdeté délután 4 órakor.

Három gyermek tüzhála. Megrendítő szerencsétlenség történt a múlt hó 26. napján Avasujfaluban. Mihók György ottani paraszt gazda a bérezen dolgozott. Felesége átment a szomszédba egy kis tereferére, három kis gyermekét a házba zárta. Míg a gondatlan anya tereferézt, a gyermekek a tüzeljártástottak s a tüzből kipattanó szikra meggyújtotta a szalmás ágyat miből nagy belső tűz keletkezett. A három gyermek benégett, mikor észrevették a nagy szerencsétlenséget, már segíteni nem lehetett. Az eljárás a gondatlan anya ellen megindult.

A színházi direktor szives figyelmébe. Laptársaink már több ízben felhívták a director ur figyelmét arra, hogy a világi-tási személyzet nem várva be a közönség távozását, a lámpákat idő előtt eloltja. Sajnos ezeknek a jóakaratu figyelmeztetésnek mindeddig nem volt meg a kellő eredménye, kérjük a director urat, hogy szüntesse meg ezt a lehetetlen állapotot és gondoskodjék arról is, hogy a kik kocsin jönnek az előadásra ne kelljen térdig érő hóban keresztül vergődniük.

Vesztett eb garázdálkodása. Avasujvárosban a múlt héten vestett eb járta be a községet. Több kutyát megmárt. Emberben is kárt tett, Cire Bálintné szül. Bojtor Mária odavaló asszonyt, kezén és fején megmárt. A sebesült asszonyt már felvitték a budapesti Pasteur-intézetbe.

A népkonyha jötevői. Kaufman Dávidné és Balogh Ignáczné urnők, Rákóczi utcán 107 korona 40 fill. gyűjtöttek a népkonyha szegényeinek: Dr. Kádár Ambrus, Horváth Bertalan 10—10 K, Márkus Mártonné 6 K, Demjén Sándorné 5 K, Deutsch Mórné, Rácz Endréné, Schönplugg Jenőné, Patáki Henrikné, Gönlicher J. Krassóné, dr. Szücs Sándor és Pongrácz Lajos 4—4 K, Schwartz Miksa, dr. Domján, 3—3 K, Bakesyné, dr. Haraszty Béla, dr. Havas Miklósné, Bakó Gyuláné, Kozma Zsigmondné, Kölesy Ferenczéné, Hermann Lipótné, Biki Károlyné, Rácz Istvánné, Fábian Györgyné, Shik Elemér, dr. Timár Zsigmondné, özv. Szuhányiné, Rájzinger Sándor, 2—2 K, Liteczky Endréné, N. N. Lévy József, Fogyasztási Szövetkezet Kovács, Szücs József, Kótay Pál, Lévy és Forti, Aanner Antalné 1—1 K, Kolozsváryné egy zsák krumpli, Beer Miklósné 10 klg. rizs. Feldmann Márkusné Aranyosmegyéről 6 K, Markovits Mihályné 5 K, Lindenfeld Mórné 2 K, Markovits Mayerné, Markovits Salamonné, 1—1 K, Klein Andor ur Mátészalkáról egy zsák köles kását és öt zsák krumplit adott a népkonyha szegényeinek. A nemeszívű adakozóknak ez uton mond hálás köszönetet az elnökség.

Szabad-e az ágyban olvasni? Az ágyban való olvasás feltétlenül káros, mert a világítás nem elég erős és egyenesen a szemre sugárzik. Háton vagy oldalfeke olvasnak legtöbbször az ágyban és így a szem sokkal jobban meg lesz erőltetve, mint rendes körülmények között. Ha a világítás jó és az illető ülőhelyzetben olvas, akkor szemorvosi szempontból nem lehet kifogást emelni az ágyban olvasás ellen. 18 éves életkorig, míg a szem konstrukciójának fejlődése véget nem ért, meg kell tiltani az ágyban való olvasást, főként pedig az esetben, ha a gyermek amugy is rövidlátó. Ideges és öreg embereknél az olvasás az egyedüli eszköze az elálmosodásnak. Gyermekekénél ellenben a fantáziát izgatja, ami pedig kellemetlen álmokban folytatódik. Ágybanfekvő betegeknek kegyetlenség volna eltüntetni az ágybanolvasást, hiszen ez az egyedüli szórakozásuk. De ez esetben feltétlenül ügyelnünk kell a jó világításra, a test egyenes lehetőleg ülőhelyzetben levő fekvésére.

Szerkesztői üzenet.

Olvasóinknak. Tisztelettel kérjük lapunk olvasóit és barátait, hogy lakhelyük, illetőleg vidékükre nekünk rövid, gyors és a közönséget érdeklő tudósításokat küldjenek. Vizsontszolgálatra mindig készen állunk.

Fővárosi munkatárs. Az igazság benne, hogy ama tekintélyes napilap szerkesztői üzenetében kiméltelen. Hogy bizonyos szuverin főséggel bánik olvasóival. Hogy sokszor megdöbbenően kurta-furesa. De hát juttassa el megjegyzéseit, oda nekik. Ez a legritkább dolog. Mi nem foglalozhatunk vele. A másik ezikk jönni fog.

L. Gy. Vác. A küldeményt köszönjük. Szakbirálónk közölhetőnek találja. Kérünk egy kis türelmet.

Helybeli. Igen. A szinkritika rövidebb lesz. Csak türelmet.

Falusi. Cs. L. Hogy ki az a Moster? Azt már igen sokan tudják. Tossék tudakolozni.

Munkatárs: **Vlázás Vincze.**

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron.

Valek és Rajz

angol és franczia különleges-ségű czipők üzlete, hol saját készítményű kész czipők kaphatók bármilyen kivitelben.

Szatmár, Eötvös-utcza 2.

(Heinrich-palota.)

ELISMERT LEGHÍRESEBB CSEPLŐKÉSZLETEK
TELJES JÓTÁLÁSSAI
 ÜZEMBEN BÁRMIKOR MEGTEKINT HETŐK.
 ELŐRENEDŐ SZIVÓGÁZTELEPEN ÜZEMKÖLTÉSÉG.
 LÖRŐ ÓRÁNKINT HB. 1½-2 FILLÉR
 ÜZEMZAVAROK KIZÁRVA. ÁRJEGYZÉK INGYEN.

HERKULES MOTOR VÁLLALAT
 BUDAPESTI VÁLLALAT

Elsőrendű porosz kőszén és vágott tűzifa

valamint

I. rendű bükkhasábfa,
I. rendű gyertyánfa,
I. rendű cserfa,
I. rendű tölgyfa,
vastag hántott vargafa,
többféle dorongfa kapható

Fischer Herman

első Szatmár-belvárosi villamos favágoda és szénkereskedés

Báthory-utca 10. sz. Telefon 122.

Raktárak: a lakásnál, a Szentvér-és máv. állomásnál.

Olcsó tűzifa!

A tölgytörzskéftől a nagy kitermelés folytán ölenként 4 koronával leszállított. Fél öl feldarabolt száraz tűzifa házhoz szállítva

12 korona 12

Csonkási bérletünkön átvéve **8 korona.** — Ugyanott **gyepföld** kapható kerti vetemények, dinnye, káposzta, hagyma stb. felibe vagy bérbe

Neuschlosz Testvérek

Szatmár, Deák-tér 7., I. em.

Irodai telefon 16. szám. — Gazd. telefon 155. sz.

Hammer Ignátz

műszerész, kerékpár és varrógépraktár Szatmár, Batthyányi-u. 1.
Schwarz Albert-féle bolthelyiségben.

Világhírű

„PFAFF“

varrógépek Szatmár megye egyedüli képviselője.

Kedvező részletfizetés, 8 éves jótállás.

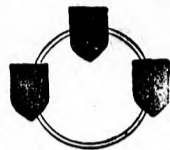
Szakszerű javítóműhely

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

IFJ. RUBINSZKY

IPARI MŰVÉSZETI

SZATMÁR, UJ-UTCA 3/a SZ. (SAJÁT HÁZ).

FERENCZ

MŰHELYE

Modern háló, ebédlő, szalon vagy uri szoba berendezések, valamint leányszoba berendezések művészi kivitelben készülnek.

KIVÁNATRA TERVEKEL IS KESZSÉGGEL SZOLGÁLOK.

Bakos és Papp

épület- és műlakatosok SZATMÁR, Kazinczy-utca 28. sz.

Ajánljuk a mai kor igényeinek megfelelően berendezett

lakatos-műhelyünket

a m. t. közönség szives figyelmébe, hol is a legszolidabb árak mellett készítünk mindennemű épületvasalásokat, modern vasrácsokat, kapukat, ajtókat, sírkerítéseket, esinos kivitelű takarék-tűzhelyeket és modern kivitelű vasbélégyzőket.

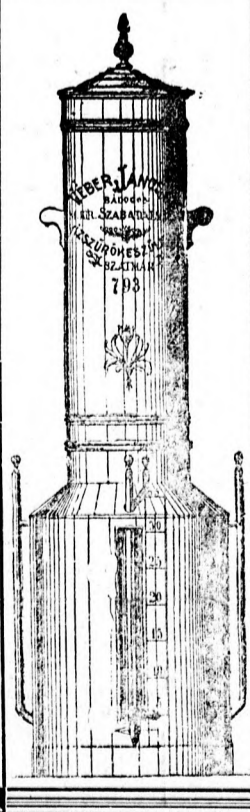

Különös gondot fordítunk kutfelszerelésekre és mindennemű javításokra.

Weber János K.

speczialista bádogos, több szabadalom tulajdonosa
SZATMÁR-NÉMETI, SZIRMAI-UTCZA 1. SZ.

Az egészség fenntartására legfontosabb kellenek a tiszta, baczillusmentes ivóvíz. **A Weber-féle szabadalmazott**

VIZSZÜRŐ-KÉSZÜLÉK

folyók, valamint furtkutak vizeit kristálytisztára szűri, így lehetővé teszi a legegyszerűbb háztartásban is a pompás, jó víz előállítását. A vizszűrő-készülék kezelése egyszerű és orvosilag kipróbált. Hasznos háztartási kellenek és **rendkívül olcsóságánál fogva** eddig is nagy elterjedésnek örvend. Különösen ajánlatos vendéglők, kávéházak, iskolák és intézetek részére.

A készülék ára:

15 liter űrtartalommal	— — — — —	20 korona.
25 " " "	— — — — —	24 " "
35 " " "	— — — — —	28 " "

Nagyobb méretekben külön árajánlat. Vidéki rendelésnél 3 korona csomagolási díj számítatik.

Egyidejűleg értesitem a t. közönséget, hogy **új szállópermetezőket** készítek és javítok. Bármely alkatrészek szintén kaphatók.

Törvényileg védve. — Vizszűrőm utánzása tilos.

Szatmár város Tanácsának és Közgyűlésének!

Tisztelt Uraim! Nincs módomban, hogy részt vehessek a Tanács értekezletein és szót emelhessek a Közgyűlés termében, mert sem tanácsstag, sem városi képviselő nem vagyok. Szerény tollam van, csak nesztelen szavak eszközeim. E tollal, e csöndes szavakkal bocsássanak be értekezletükre, adjanak helyet gyűléstermökben! A zárdának és kertjének sorsa érdekel. E kettőt védeni kötelességem, tehát nem tolokodom; kötelességem, mert püspököm az irgalmas nővérek anyaházának lelki vezetőjéül, hármasképző intézetének pedig igazgatójává állított oda. E kettős szívem és a zárdánál szerzett nyolcz évi tapasztalatom alapján szólalok föl, tehát nem vagyok illetéktelen.

Helyzetem kényes, feladatom nehéz. Azt hallom ugyanis, hogy a Tanácsnak is, a Közgyűlés tagjai nagyobb részének is olyan irányu nézete alakult ki, amely szerint a zárdá kertjét mulhatatlanul átvágandónak ítélik. Tekintélyöket respektálom, nézetöket konstatalem. Nem is szándékozom tekintélyökön esorbát ejteni, de bátorkodom nézetök indítékait mérlegelni. Mérlegem nem azon céllal, hogy a Tanács és a Közgyűlés kritizálójának látszassam, hanem oly céllal, hogy tünjék ki: mit kíván a fölvetett és a vele szorosan kapcsolt kérdésekben tisztelt Uraimtól a városnak és benne a zárdának együttes, közös érdeke. A magyar ember lovasassága, méltányossága, jogérzete nem csak a múlté, hanem a jelené is. Isten és Verbőczy szelleme még él; él és mint egész szeretett hazánkban, úgy kedves városunkban is győznie kell. Ebben bízom.

Tisztelt Tanács és Közgyűlés! Az irgalmas nővérek 1842. augusztus 29.-én vonultak be városunkba. A szent emlékü Három püspök telepítette őket ide. Elhozták testi és lelki összes erejüket, hogy ezekkel a város betegeinek, szegényeinek, gyermekeinek szolgáljanak. Kiszá-

kitották magukat a szülők, testvérek és rokonok ölelő karjaiból. Lemondtak a földi életnek a szívvel és családi étellel kapcsolatos örömeiről. Az Ur oltára előtt lettek komoly fogadalmak bástyaival vetették magukat körül, hogy a vigasztalanságnak, a szenvedélyek ébredésének nehéz perczeiben se inogjanak meg a fölött jó szándékukban. Sorsukat Isten után Szatmár püspökének, a városi Tanácsnak és a Képviselőknak kezébe tették le.

A bejött első 11 irgalmas nővérnek gondolkozása örökségként szállott a többiekre. Ez a szellemi napjaink irgalmas nővéreit is. Ők nemcsak készen állanak a dologra, hanem, ha csak a mi városunkat nézzük is, a munka hevétől már régóta ott izzadnak a kórházban, a szegények házában, négy nevelő intézetben és nyolcz külön iskolában. A tisztelt Tanácsból és Közgyűléstől jutalmul azt kéri, hogy kertjökbe utcát ne vágjanak ki, hanem hagyják meg őket továbbra is az egész kertnek zavartalan birtoklásában. Uraim! Ne bántásák azt a sok fáradság és önmegtagadás árán szerzett kert, amely az egészséges és az üdülő fogadalmas nővéreknek, a testi és szellemi fejlődés alatt álló 110 jelölt — és újoncznőnek, a fogadalmas nővérek vezetése alatt bent élő 70 belnövendéknek, 34 katonaleánynak, 16 árvának, 12 városi szegénynek, 1000 tanulóknak részben táplálékot, részben a gazdasági gyakorlatokra helyet, a tornagyakorlatokhoz játékteret, a szabad mozgásra alkalmat, a szervezetnek nélkülözhetetlen eleme gyanánt pedig mindnyájoknak friss levegőt ad.

A szerzetes nőknek egészen különleges helyzetök van. Ez az, amit a tisztelt Tanácsnak és Közgyűlésnek különösen figyelmébe ajánlok. Éppen szerzetesnői mivoltuknál fogva nem tehetik meg azt, amit a városnak családjai különbség nélkül megtehetnek. Ők ugyanis sem az utcákra,

sem a közterekre, sem a népkertbe, sem másféle üdülőhelyekre nem mehetnek. Ha fárasztó lelki gyakorlatok után, ha másféle, mindig csak jótékony és nemes foglalkozásaik után üdülni akarnak, egyetlen egy helyök a kertjök. Ez testöknek egyik táplálója; ez az ő sétaterök; ez nevelő-és tanintézeteiknek legközelebbi kiránduló helye; ez az ő nyaralójuk, hol a nyárnak, a nagy szünetidőnek tikkasztó heve elől a fák árnyékában menekülést lelnek; ez lábbadozó betegeknek szanatórium, hol hárságyakon légkurát tartanak. Mikor Vörösmartynk a város többi lakosához beszél és azt parancsolja: „Itt éljed, halnod kell“, akkor általánosságban mutat a magyar földre. Mikor arra oktatja őket, hogy a földkerekségen e hazán kívül nincsen számukra hely, akkor nem precizirozza egyik megyét, egyik várost vagy falut sem, Szatmárnak egyik utcáját és telkét sem, hanem csak általánosságban beszél a Kárpátok és az Adria között elterülő hármasképző hegy és négy folyó hazájáról. De mikor a Szózatot a szatmári irgalmas nővérek éneklik vagy szavalják, akkor érzik és szinte látják, hogy a nemzet dalnoka az ujjával anyaházokra, iskolájokra, udvarukra és kertjökre mutat, és szeméinek komoly tüzes tekintetét rájuk szegezvén, lelkének ihleterejével azt jelenti ki nekik: itt kell élnetek, itt kell halnotok, ezen kívül sem Szatmáron, sem e hazában, mint otthonotokban, mint anyaházatokban nincsen számotokra hely.

Tekintsék, tisztelt Uraim, ezt a nehéz, kötött helyzetet! Ha a város egyesek telkét valamely nagy és fontos közczélért akarátuk ellenére kisajátítja, ezt értem a város részéről is, meg tudom magyarázni az egyeseknek is. Az egyesek ott hagyhatják lakóházokat s átmehetnek a városnak egy másik utcájába, vagy egy másik telkére, hol megfelelő, sőt az előzőnél talán még

CSAPÓ LAJOS

SZATMÁR, Deák-tér 7., (I. emelet).

**ELSŐRANGU PAPI-
ÉS POLGÁRI SZABÓ**

Magyar díszruhák, Polgári ruhák,
Papi öltönyök, Liberriák,
Reverendák, Szarvasbőr-
Czimádák, nadrágok,
Palástok, fővegek, Bőr kabátok
készítését elvállalom.

Mindennemű öltöny készítésénél a fősulyt az elegáns szabás és finom kivitelre fektetem, a mellett teljes kezesiséget válllok szállítványaim valódi színe és tartósságáért. Nagy raktár honi és angol szövetekben.

Tisztelettel **CSAPÓ LAJOS**, szabó-
mester.

alkalmasabb otthonra is lelnek. De az irgalmas nővérek hova forduljanak? Anyaházukat, iskoláikat főképpen pedig templomukat a városnak mely pontjára vigyék? Ők félig a Szamos egykori balpartjához, félig az egykori mélységes mederhez tényleg úgy oda vannak kötve, hogy innét el nem mozdulhatnak. Nemde azt kívánja-e itt az emberies érzület, hogy a város vezetői az ő kötött, korlátozott helyzetüket a kert átvágásával még szűkebbé és még kötöttebbé ne tegyék?

Tisztelt Uraim! Önöknek van érzékük a nevelő- és tanintézetek fontos ügye iránt. Kimutatták ezt akkor, midőn a Pázmány-konviktus céljára a múlt évben jelentékeny segélyösszeget sziveskedtek megszavazni. Kimutatták akkor, midőn a református tanítónőkészítő részére, mely mindössze 6 éve kezdte meg működését, pár évvel ezelőtt 12000 koronát adtak. Frappánsul bebizonyították különösen akkor, mikor egy, valójában a város egész közönségének rendelkezésére álló, tehát igazán városi közérdekű sétá- és üdülőhelyet, a köznyelven Promonádnak nevezett sétateret a vasuti internátus céljára átengedték. Hát kérem, ha a nevelő- és tanintézeteknél már az ujság, a létesülés, a jövőnek reménye is érdem, melyet előre is jutalmaznak, akkor az irgalmas nővéreknek idestova 8 évtizedes, sokoldalú, önzetlen, közhasznú munkássága nem érdem? Ha pedig érdem, akkor számíthat jutalomra. Ezt követeli az osztó igazság. Kérem: ne tessenek engem félreérteni! Sem a Pázmány-konviktustól, sem a református tanítónőkészítőtől, sem a vasuti internátustól nem irigylem, amit kaptak. Sőt azt sem szemrehányásként hozom föl, hogy a város Tanácsa a tanítók gyermekei számára építendő internátusra ingyen telket ajánlott meg. Csak azon ütközöm meg, hogy kétféle mértékkel látszik mérni. A Tanács és Közgyűlés mindenfelé valójában nemes, előzékeny és a bőkezűségig áldozatos a közelmúltnak, a jelennek és jövőnek összes más kulturális, pedagógiai, emberbaráti intézménye iránt. Hát akkor miként vonja meg nemességét, előzékenységet, bőkezűségét éppen csak az irgalmas nővérektől? Már pedig kertjük kettéosztása s egy részének kiszakítása világos ellentéte a nemességnek, előzékenységnak és bőkezűségnek. Tisztelettel kérdem: ugyan mit ajánlott meg eddig a Tanács, vagy mit adott a város a zárda elemi iskolai tanítónőkészítőjének, amely már 1857 óta folyto-

nosan képezi és diplomával, tehát kenyérkereseti eszközzel látja el a tanítónőket? Mit adott az óvónőkészítőnek, amelyet a zárda már 17 év óta, — mit a felső nép- és polgári iskolai tanítónőkészítőnek, amelyet 15 év óta annyi fáradságos munkával tart fenn? Ha a zárda a nevezett képzőkbe csupán csak katolikus növendékeket fogadna be, akkor sem volna szabad vele szemben szűkebb mértéket használni, mint másokkal szemben, mert a katolikusok a városnak a többiekkel egyenrangú és jogu polgárai. A tény ellenben az, hogy a zárdai tanintézetek nemcsak katolikus leányokat neveltek és nevelnek, hanem protestánsokat is, izraelitákat is. És nem arról van most szó, hogy a város pénzbeli vagy területi kedvezményt adjon a zárdának, ámbár ez arra is régen rászolgált, meg segélyre szüksége is van, hanem csupán arról, hogy szerzett tulajdonában meg ne rövidítse, vagyonában meg ne károsítsa. Mert a telek kettévágása és egy rész elvétele hamarjában össze sem számítható megkárosulása volna a zárdának. Ezt némileg, tehát még akkor sem egészen, csak azon esetben téríthetné meg a város, ha az utcárészt és az ettől keletre eső részt magának elvenné s e kettő helyett éppen olyan nagyságú és a zárdai megmaradó telekkel szakadatlanul összefüggő területet adhatna a zárdának. Hogy ezt a város miként tehetné meg, nem könnyű meglátni; kivinni még nehezebb. Telkők építéséhez az irgalmas nővéreknek teljes joguk van. Mellettük szól a méltányosság, az igazság. Hiszen ők az ország különböző részének, az egész Szatmár vármegyének, de különösen magának Szatmárnak a betegek és a szegények szolgálata által, a tanítás és nevelés által oly sok jót tettek a múltban, tesznek a jelenben és az analógiának, de meg szerzetési szabályuknak változhatatlan és kötelező ereje folytán tenni fognak a jövőben is, hogy a tisztelt Tanácstól és Közgyűléstől Szatmár minden más intézményénél többet érdemelnek. Nem fér össze sem a lovagiassággal, sem a háladatossággal, hogy kertjük területét csak egy méternégyzetnyivel is megkevesbitésük. Önmagát rövidítené meg a város, ha a zárda tulajdonjogát nem tisztelné, hanem ellene erőszakoskodnék.

És most rátérek azon érvekre, amelyekkel az átvágás szükségét bizonyítani akarják. Hármat szoktak és tudnak felhozni. Azt mondják, hogy ezt követeli a közérdek, ezt a forgalom lebonyolítása, ezt az utcarendezés.

Először a közérdek ezimén előzített bizonyítékot mérlegelem. Városi közérdek csak az lehet, ami a lakosok nagy átlagát, számbeli többségét közelről érinti. Tessék most, tisztelt Uraim, maguk elé tenni a városnak legeslegujabb térképét és tessék a zárdatemplomot középpontnak tekintve, a térképre egy az egész város területét befoglaló kört rajzolni. Ebbe a Szamosparttól a Bathyány-, Kazinczy- és Perényi-útcán át húzzanak egy irányvonalat le a sorompóig, aztán vonjanak erre derékszög alatt az Arany János-utcának, régi igazi nevén Viz-utczának nyugati végétől a Pázsit-közig egy másik egyenest. Így a várost négy negyedre osztottuk. Vegyük e negyedeket sorba! Legyen első negyed az, melybe a városháza, második az, melybe a Kölcsey utca, harmadik az, amelybe az irgalmasrendűek kórháza, negyedik az, melybe a Wesselényi-utca esik. Első tekintetre látszik, hogy az első és második negyed lakóinak a zárdakerti utcára semmi szükségük nincs, mert sem piac, sem hivatalos helyiségek, sem templom, sem tanintézet nem terelik arra őket. A harmadik negyed lakóinak érdeke a nagypiac. De részökre ott van egyenes és legrövidebb, tehát természetesen közlekedési vonalul a Kazinczy utca. Végül megmarad a negyedik negyed. Ha azonban jól megnézzük a dolgot, a Külső-sor, Hajnal-, Toldi- és Wesselényi-utca nyugatvégi lakóinak a zárdakerti utcára teljességgel nincs szükségük, mert ott van az egyenes Perényi- és Kazinczy-utca. A keletvégieknek, továbbá a Pázsit-utcaiaknak pedig már meg van természetes összekötőjük a Kinizsi-közben. Megmarad tehát az István-tér keleti fele, meg a Zárda-utca. Azonban még ezekről sem lehet egészökből szó, hanem csak éppen azon néhány házról, melyek az egyik és a másik említett utcában a zárdakert közepe felé esnek. Hát, kérem alázatlanul, ez az az ugynevezett közérdek? Ez csak a közérdek tetszetős buborékjává felfújt magánérdeknek, vagy mondjuk, töredék-érdeknek szapanos vízseppje. Ezért igazán még csak foglalkozni sem érdemes a zárdakert átvágásának gondolatával.

Csodálkozik az ember, hogy azt az erőszak jegyében születendő kis utcavéget többen közérdeknek merik minősíteni, ezzel szemben pedig a zárda érdekét magán érdeké degradálják. Ugyan ugyan! Hát az az óriási közhasznú tevékenység, melyet az irgalmas nővérek a múltban kifejtettek, a jelenben folytatnak és amelyet a jövőben nem esökken-

A kolozsvári „Kristály“ Gözmosó és Vegytisztító Gyár:

mos, tisztít **fehéreneműeket és felsőruhákat** a legszebb kivitelben, gyorsan, előnyös árak ellenében. **Tíz koronát** meghaladó megbízások bérmentve küldetnek vissza.

Csomagolás díjtalan!

Cím: ☺☺☺☺

„KRISTÁLY“
GÖZMOSÓ GYÁR
KOLOZSVÁR, Pályaudvar.

teni, hanem fokozni szándékoznak, ez magán érdek, vagy csekély jelentőségű közérdek? Ez a várost nem érdekli? Uraim, Szatmár nemes városának a helybeli irgalmas nővérekről szükségképpen másként kell itélnie. Azok, akik e városnak leányait, bennök részint a jövő nemzedéknek anyáit, részben annak óvónőit, elemi és polgári iskolai tanítónőit, majd betegápolóit tanítják s nevelik, minden higgadt belátásu ember ítélete szerint évtizedekre kiható közérdekű működést fejtenek ki. Már pedig százaknak, s ezek közvetítésével újabb százaknak kulturális, pedagógiai, higiénikus érdeke a város töredék lakosságának közlekedési érdekénél magasabb és fontosabb. Az irgalmas nővéreknek és intézeteiknek ügyét helyesen sem magánügynek, vagy jelentéktelen közügynek nem lehet minősíteni, sem a város érdekével ellentétes helyzetbe állítani, mert ők legtöbbször éppen a mi városunk gyermekeiért, szegényeiért, betegeiért és így igen fontos közérdekeiért dolgoztak 77 éven át, meg dolgoznak ma is.

Avagy mi a jogos és alapos kifogás ő ellenök? Nem a szeretet, nem-e vallásosság hatja-e át működésüket? Ha e két legfontosabb elem hiányoznék lelkeikből, akkor nem tartanák fent a két ingyenes óvodát és a hatosztályu ingyenes népiskolát. Akkor nem adnának évről-évre ingyen ebédet és vacsorát 12 gimnázistának. Akkor naponként nem tartanának városi és vidéki 60 szegény leánykát 10 hónapon át napnap mellett ingyen ebéddel. Akkor nem öltöztetnének fel minden karácsonykor 150—160 szűkölködő gyermeket ingyen. Nem látnának el az elemi iskolákban ugyanannyit ingyen könyvekkel, író- és rajzszerekkel.

Nincs meg bennök a magyar nemzeti érzés? Uraim, erre egyenesen legkülönösebben felhívom figyelmüket két nevezetes adattal. — Az egyik a következő. Mikor szabadságharcunk kitörésekor sebesült honvédeink ápolására szólították fel a szatmári irgalmas nővéreket, ezek magának az akkori tartományi főnöknőnek, Strasser Xavériának és az ujoncmesternőnek Eötvös Szaléziának vezetése alatt készséggel mentek föl Pestre a kórházba s onnét nem egyszer életök veszélyeztetésével is az útközetek helyére. Mikor a háboru megszüntével hazafelé tartottak, Heves megye területén fogadjuk az osztrák katonák megállították és mert tudták, hogy a nővérek honvédeket ápolták, őket be is börtönözték. Csak több napi fog-

ság és szigorú vizsgálat után szabadultak ki onnét felsőbb parancsra. — A másik tény az, hogy a sebesült katonák számára itteni szatmári anyaházukban is a földszinti 2 legnagyobb helyiséget, a jelenlegi 2 ebédlőt, katonakórházzá alakították át és a sebesülteket mindvégig áldozatos szeretettel ápolták. — Ugy az első, mint a második tényt még ma is meglevő, szemmel és kézzel fogható adatokkal, sőt élő tanuval is bizonyíthatom. A hőselkűségért, a honleányi szeretet kétségtelen megvallásáért a főnöknő érdemkeresztet kapott, amelyet neki nagyszerű ünnepség keretében adtak át. Az ünnepi beszédet a városi képviselők jelenlétében maga a megboldogult Hám János püspök tartotta, az érdemkeresztet pedig Vécesey báróné tűzte föl. A mai nővérek szelleme is ily hazafias, mit senki kétségbe nem von, de nem is vonhat.

Ily szeretettel, ily vallásossággal és ily honleányi érzéssel bíró testület működése Szatmárnak nem közérdeke? Ha ezzel ellentétben a zárdakert átvágása tényleg közérdek volna is, még akkor is nem fontosabb-e a zárdával kapcsolatos ugyancsak közérdekeknek, mert nagyobb arányuaknak és fontosabbaknak, respektálása, mint a Verbőczy-utczának az ő kárukra való kitoldása?

A másik érvet a forgalom lebonyolításából veszik. Tulnyomólag természetesen a Kazinczy utczai forgalomról van szó. Ez a vesszőparipa. De ezen czélből éppen oly indokolhatatlan a zárdakert átvágása, mint az előbbi okból. A Heti Szemle folyó évi január 27.-iki számában részletesen kifejtve olvashatja a tekintetes Tanács és Közgyűlés, hogy mily természetellenes, tehát nem józan számítás, ha éppen e czélből akarják a Verbőczy-utczát az István-térig meghosszabbítani. Sziveskedjenek ott ama cikket elolvasni, amelynek czime: „A szatmári Vaskapu!” A nagypiaczi bálnának a törvényszék előtti szűk torka a vidékieknek városi forgalmát részben sem képes átengedni. Továbbá vagy természetes útjára engedi a városi hatóság a vidéki közlekedést, vagy erőszakkal tereli a Verbőczy-utczára s ezen át a piacra. Ha természetes útjára engedi, akkor a józan érzékű falusi nem megy önnönvesztére a Hám János-utczába, mert szekere megreked és ő ott vesztegelhet. Azután miért csináljon kerülőt, mikor egyenesen mehet? Miért menjen terhes szekerevel dombnak? Ha pedig a hatóság valamelyes alakban parancsolni akar, akkor meg ott van a

tervezett zárdakerti utcától egy kevéssel tovább, összesen mintegy 40 ölnyire a Kinizsi-köz. Egy kis kerülővel ezen is eljuthat az a vidéki szekér a Verbőczy-utczának a Svadlena- és Weinberger-féle házakkal kezdődő részébe. És ime a forgalom lebonyolításának szintén felpuffasztott kérdése a zárdakert átvágása nélkül is megoldható.

De igazában véve nem is itt van a megoldás szála. Még ha nem is szándék a Deák-tér parkirozása és a nagypiacznak az Árpád-utczára áthelyezése, akkor is megszűnik a Kazinczy-utca tulnagynak mondott forgalma, csak tegyen meg a Tanács kettőt, ami Németit helyszerezül megilleti. Tessék tudniillik az István-térre is mindennapos zöldség-, gyümölcs- és aprómarha-piacot tenni, továbbá tessék a baromvásárt áttenni Németibe, például a református temető melletti ugynevezett Németi-mocsárra. A Kazinczy-utczának féltett keramitja mindjárt megszabadul a vásári napokon néhány száz baromtól és szekértől. Ez a kétféle vásár kell is Németinek és kétségtelenül meg is apasztja a vidéknek Kazinczy-utcai forgalmát, mert a németi sorompókon átjövőknak akkor még az István-térig sem kell felmenniök, a Szamos-hidról jövők pedig a Bányai-uton s az Árpád utczán át könnyebben és rövidebben eljutnak a baromvásártérre, mintha a Kazinczy-utczát ejtenék közbe. És akkor erkölcsi bizonyosság, hogy átlag a könnyebb és rövidebb utat fogják választani. Milyen könnyű a selyemgubót lefejtetni, ha megtaláltuk a helyes szálát! Ellenben mily sokszor kell szétépítnünk a megkezdett szálát, ha ez nem az, amelyet a természet maga vezetőszálul adott.

A harmadik bizonyítékot az utczarendezésből veszik.

Az utczák rendezése kétségtelenül érdeke a város lakosainak, de mint a világon mindenben, úgy ebben is az okosság, a józan belátás a vezérerény. Ez pedig azt diktálja, hogy az utczarendezés másként történjen egy, éppen alakuló városrészben és másként egy már fennállóban, kialakultban. Ott a hatóság szép, egyenes, széles utakat jelölhet ki bárkinék sérelme és önnönmagának nagy anyagi áldozatai nélkül. Itt egy már évtizedek, sőt régebbi idő óta fennálló városrészben az utczarendezés, elve, ha tulhajtják, rettenetes Moloch-bálványvá válhatik, amelynek tüzes gyomra egyeseknek javát is megsemmisíti, a városnak pénzét is pusztítja, haszon nélkül. Ily régi városrészben csak ott kell rendezni kisajá-

UJ RUHA-ÜZLET!

KORAI ÁRMINNÉ

Augusztus 1-én nyílt meg Szatmáron.
Deák-téren, (a Fehér-ház mellett)

kész férfi-, női- és
gyermekruha-üzlete,

UJ RUHA-ÜZLET!

ahol a legolcsóbb árak mellett nagy választékban kaphatók férfi-öltönyök, felöltők, utazóbundák, különféle gyermekruhák, valamint dús választékban a legelegánsabb női kabátzikkok.

titás útján, ahol magánérdekkel szemben igen fontos és általános városi, vagy állami igazi érdek van. Csak azon esetben lehet a tulajdonjog törvényes czimével szembeszállani, természetesen itt is mindenkor a teljes, sőt bőséges kárpótlás mellett, ahol erre elkerülhetetlen közszükség van. Például a Harasztkóné és Szabóné-féle házak között oly szűk utcaszáj nyílik, hogy szembejövő két szekér ott egymásnak kitérni nem tud. Ezért tényleg indokolt a Verbóczy-utcának a Kinizsi-utcáig való rendezése és e czélnek egyetlen lehető eszköze gyanánt a Harasztkóné, Svadlenáné és Weinberger telkének kisajátítása. Ennyi kell és ennyi elég. A Verbóczy-utcának a Tankóczy-teleken és a zárdakerten át tervezett meghosszabbítása sem állami érdeknek, sem városi közszükségnek nem mondható, illetve ilyenek be nem bizonyíthatók. De ha ilyenek be is bizonyíthatók, a zárdá érdeke azzal szemben szintén közérdek, még pedig magasabb rendű közérdek. A kisajátítási törvény pedig — amint látszik — csak magánbirtok kisajátítására hatalmaz fel. Tehát itt a városnak kisajátításhoz fognia annyi, mint a törvény szellemével ellenkezőleg cselekedni; annyi mint, a polgárok pénzével luxust üzni, ami pedig nem helyes; annyi, mint a városnak saját kisebb érdekét önnön kulturális, pedagógiai igen fontos érdekéért, e valódi nagy közérdekért feláldozni, mert ismétlem, az nem áll, hogy az irtalmas nővérek betegápolási, szegénygondozási, éveken át 800—1000 leányt tanító és nevelő intézményei nem roppant, sőt legeslegfontosabb erkölcsvilági közérdekek.

Azon ellenvetés, hogy a zárdának a kertből marad elég az ő céljaira utczakivágás esetén is, alaptalan. Mert nemcsak azt kell nézni, hogy mennyi marad. Maradna ugyan körülbelül 3550 négyszögöl, de e ténynyel szemben három igen lényeges kérdés áll: hány intézmény közt oszlanék meg ez a megmaradó kert, továbbá mily körülmények közt maradna meg és végül miféle tulajdonságu ez az első látszatra nagy terület? Szóval ezt a területet viszonyítani kell a személyi, helyzeti és talajkörülményekhez, vagyis nem elvontan kell a számot venni, hanem konkrétul. Akkor szembe-tűnik, hogy mivé olvad le az az „elég“-nek odadobott megmaradó rész. E rész kell a képzőintézeteknek törvény által két holdnyi nagyságban megállapított gazdasági gyakorlat céljaira, ugyanakkor kell a fogadalmas nővéreknek, kell a négy-féle internátusnak egyidejűleg moz-

gási, üdülési helyül, kell amellet a konyha céljaira zöldséges kertül. Tessék most annyi felé osztani azt a sok négyszögölet! Mennyi jutak-e egy-egy célra? De ez még csak a személyi tekintet. Lássuk a helyzeti körülményt! Ez abban áll, hogy még az a megmaradó terület is széles, nyolcöles utca által kettészakadna. A zárdától indulva ki, utcán innen maradna mintegy 2000, utcán tulra esnék mintegy 1500 négyszögöl. Ki nem látja: mennyit veszítene az utca közbejutása által ez a tulsó kertrész értékéből a zárdára nézve? Mert valamely terület becse éppen szerzetesnőknél igen jelentékenyen változik aszerint, amint azt könnyebben vagy nehezebben közelíthetik meg. Az utóbbi rész használati értéke a mostaninak egyharmadára szállana le. De menjünk a talajkörülményhez! Mintha az Isten maga is azt mondaná a városnak: a zárdakertet ne bántsd! Tény, hogy éppen azon részen kezd a zárdakert emelkedni, tehát leghasznavehetőbb lenni, ahova az új utcát szánták. Ami az utcától a zárdá felé esnek, abból kétharmad rész nagyon mély fekvésű. Ez az a hely, amely esős tavasszal csak május végén kezd használhatóvá válni; ez az, amelynek végében egy mindaddig el nem tűntethető tó van, ameddig a város csatornázása meg nem történik. Átvágás esetén tehát maradna a zárdának a hitvány rész, a jó pedig részben elvétenék, részben elvágatnék tőle. Marad-e tehát a zárdának a kertből utczanyitás esetére is elég? A gyomorral, meg a tüdővel nem szabad tréfálni, mert megbomlik az egész szervezet. Városi Főorvos Ur! Sziveskedjék hivatalos szavát az átvágás ellen fölemelni! Ez kötelessége.

Az eddigiekből már eléggé érthető: miért ragaszkodik a zárdá az utcának szánt s az ezen tul eső kertrésznek zavartalan és osztatlan birtoklásához. Ragaszkodik pedig anélkül, hogy az utcák rendezésének ellensége volna.

Hiszen uraim, vajjon magának a Kazinczy-utcának legelső és legszebb része ma is nem-e a zárdának arányos beosztású és szépen tagolt kétemeletes épülete, közepén az Isten házával és ennek égbetörő keresztos tornyával? Emlékeznék-e továbbá a tisztelt Várospatyák a Kinizsi-utca elejének régi állapotára? Az anyaháztól keletre eső rész mennyi apró-cseprő egyenlőten házastelekből állott! Ma helyettük ott emelkedik a zárdá-iskolának impozáns épülete az egész utca déli vonalának legszebb díszéül. Fejlesztési vonalul a zárdá vezetői a várossal egyetértve nem a Zárdá-

utczát, hanem a Kinizsi-utczát vették két okból. Először, mert ez a zárdá-teleknek déli, másodsor, meg ez az emelkedettebb oldala. A Zárdá-utca felőli rész egyrészt észak oldal, másrészt oly mélyen fekszik, hogy 3 méterre ásván le, vizet érünk. A régi Szamos-medernek ez a lapangó vize teszi lehetetlenné azt is, hogy a kertnek a Zárdá-utczára néző részét 105 öl hosszúságban és 36 ö szélességben befásítsuk. A gazdasági gyakorlatok céljaira próbáltunk már ezen rész emelkedettebb felében faiskolát növelni. A csemeték 2—3 évig csak megvannak, valahogyan, de amint gyökereik mélyebbre verődnek, vadvizhez jutnak s a fiatal fácskák lassan eleseneveszednek, kipusztulnak. De amit a zárdától telhetett s amit a várostól utczarendezési szempontból jogosan követelhetett, azt a Zárdá-utca felől is megtette, mikor nagy költséggel felvonta a harmadfélméter magasság és egész hosszában mintegy 125 öle téglafalat.

Hogy a Zárdá-utca még ma is eléggé elhanyagolt, annak okai a zárdá déli lakosai, meg főképpen a városi hatóság, amely már a Kazinczy-utczába vezető többi összes utczát kiköveztette, csak ezt az egy szégyen utczát hagyta mind maig közevetlenül a Kazinczy-utczától Kinizsi-közig. Aszfalt gyalogjáróját ugyan félig már van, de ez sem a Kazinczy-utca felől; de a mellett is, ami van, kirívó ellentét a feneketlenül sáros utca, amelyben a múlt évben egy városi orvos ur fogat elakadt.

Tisztelt Tanács és Közgyűlés! Nem jó gazda az, ki meglevő földjét elhanyagolja és nagy pénzeszámot vásárol össze. Előbb a meglevőt kell lehetőleg gyümölcsözővé tenni. A városi hatóságnak is az utczarendezés kérdésében első és szükséges lépése az, hogy a már meglevőket hozza teljesen jó karba. Ne ujakat nyisson, hanem a létezőket rendezze be úgy, hogy az egészségre is, a közlekedésre is teljesen alkalmasak legyenek. E czélból az a város sürgős feladata, hogy a közevetlen utczák kivétel nélkül, tehát többek közt például a Pázsit- és Zárdá-utczák is kövelet egészen kirakassanak. Szándékosan mondom, hogy egészen fedessék be minden utczát földje kőburkolattal, mert csak így lehet az utczákat sártalanítani és portalanítani. Ez pedig tényleg higienikus közérdek. Mit ér az, hogy igen sok utczánknak csak a közepén van kövelet, ettől két oldal pedig ott marad a pusztá föld. Milyen helyt egy kis száraz idő jön, a szarkerek is, az állatok is a kemény kőutról a puha, száraz földre té-

A ki igazán finom, kényelmes, elegáns és tartós honi gyártmányu lábbelit akar vásárolni, az bizalommal fordulhat

Kivánatra mérték után bármilyen kivitelű czipők és csizmák is készülnek.

Vuja János

hoz, SZATMÁR, Deák-tér, (Keresztos András-féle há- akí dusan felszerelt **czipő-raktárában** csakis való- **finom bőrből**, a már is világhírű hazai gyárakban czipőket- csizmákat **nagyon is versenyképes árak mellett** hoz- forgalomba és üzletéből **minden olcsóbb rendű készítmény- a szokásos bőr és talp utánzatokat teljesen kikészít- bőlte**, és a kinok áruí csinosság dolgában is párját ritkítja.)

nek le és akkora porfelhőt csapnak, hogy a napsugarak is csak nehezen törhetnek át rajta. Ki nem tapasztalta a Mátyás király-, Honvéd-, Wesselényi-, Árpád- és annyi sok más utcán, hogy a késő tavaszi, a kora őszi, s az egész nyári időben a csorda és nyáj hazajöttkor szinte harapni kell a port? A városi tanács szakértőinek azt a czélt kell tehát legelőször kitűzniök, hogy a meglevő utcák mindegyikét teljesen bevonassák kópánczéllal, hogy így a sár- és porképződés megakadályoztatván, a lakosok állandóan tiszta levegőt kapjanak. A második szintén fontos érdek az utcák öntözése. Ez a tisztántartáshoz és így a jó levegőhöz szintén valóban szükséges kellék, ennél fogva igazi közérdek. E pontnál természetesen arra kell törekedni, hogy ne csak a Deák-térnek, meg egy pár utcának, hanem mindegyiknek jusson öntözés. Ez az igazi utcarendezés, nem pedig az, hogy új utcákat nyissanak.

Hogy azonban viz minden utcának jusson, ehhez vízvezeték kell. A vízvezeték meg kapcsolatos a csatornázás kérdésével. Az utcarendezés lényege tehát e három pontba foglalható össze: 1.-ször, az utolsó talpalatnyi földnek is kövezése, 2.-ször, minden utcának öntözése és 3.-ször a csatornarendszer. És ezeket mind meg lehet csinálni a Tankóczy-telek kisajátítása és a zárdakert átvágása nélkül. Csatornákat is, vízvezetéki csöveket is lehet bármely irányban lerakni, még ha ezen irány magántelkeken megy is keresztül. Hogy a telek földjének mélyében eső, vagy csatorna rejlik, az a magántulajdonnak jellegét le nem rontja, az a magántulajdonnak nem árt, aminthogy a magántelkek sem árt a csöveknek és csatornáknak. Lehet a Verbóczy-utcától az István-térhez csöveket, csatornákat a zárdakerten át akkor is vezetni, ha ez a maga egészében megmarad a zárda tulajdona. Az még világosabb, hogy a zárdakertnek egységes hossza soha egy pillanatig sem akadályozta a városi illetékes tényezőket abban, hogy a Zárda-utcának a Kinizsi-köz és a Kazinczy-utca között elterülő részét az utolsó talpalatnyi földig kikövezzék. Ha meg kikövezik, ami ré-

óta és nagyon kívánatos, akkor ime az István-tér keleti felének és a Zárda-utcának a zárdakerthez közel eső összes lakói gyalog is, fogaton is kényelmesen és szépen eljutnak részben a Kinizsi-közön, részben a Kazinczy-utcán át a nagypiaczra. Ha a vidéki forgalom valamelyes ágát a Kazinczy-utczáról más uton át akarják a piacra terelni, ami csak rendőri, vagy csendőri beavatkozással avagy más rendeleti uton történhetik meg, akkor ott lesz a kövezett Zárda-utca és a Kinizsi-köz. Ezeket át a Kinizsi-utczába, innét a Tankóczy-telekig kiszélesített Verbóczy-utczán át a nagypiaczra vagy a fapiaczra juthat a szekér. De a vidéki forgalom lebonyolításának már a németi református templomnál, nem pedig az István-téren kellene kezdődnie s ekkor a zárdakert átvágása teljes-séggel czélszerűtlen. Ezen esetben a Wesselényi-utczát a Kinizsi-utca azon részével kell összekötni, melybe a Szivárvány-köz torkollik. A vidéki forgalomnak a törvényszéki palota elé s a Hám János-utczába terelése határozottan vétség a józan előrelátás ellen. Különben is utóvégre a zárda és kertje csak fontosabb érdek a városra, mint az, hogy a vidéki ember merre jut fel a piacra.

Ime Uraim! Nagyon szépen meg lehet oldani a forgalom lebonyolításának és az utcarendezésnek kérdését a zárdakert átvágása nélkül is, csak higgadtan, tárgyilagosan kell e kérdések lényegét meggondolni és megítélni. Ily higgadt, tárgyilagossá mérlegelés azt is megállapítja, hogy a zárdakertbeli utca inkább szemnek kívánsága, inkább csak néhány ember keblében régtől melengetett ambiciós, spekulációs vágy, mintsem közérdek, vagy éppen elodázhatatlan köz-szükség, avagy esztetikai követelmény. Ugyan micsoda esztetikai érdek volna egy háromszor tört Verbóczy-utca?

A fent kifejtettek alapján az összes irgalmas nővérek nevében alázattal kérem a város tekintetes Tanácsát és Közgyűlését, hogy a zárdakertre tervezett utca maradjon meg Szatmár vármegye monogرافيája első kiadásának városi térképen, de a valóságban azt ne tes-

sék keresztülrészakolni. Törvényes alapon nem is gondolom keresztülvihetőnek.

Igaz, hogy egykor, 12 évvel ezelőtt a városi Tanács és Közgyűlés az átvágás szándékában egyetértett és egyetértéséhez belügymiszteri helyeslést is kapott, de a sapientis est consilium mutare elve szerint bölcsek emberek feladják előbbi nézetüket, ha őket erre alapos okok sürgetik. Azt a közhangulatot, melyet az utóbbi hetekben néhányan mesterkélten buzgólkodással ébresztettek a szegény zárdakert ellen, higgadtan, okosan módosítja a fentebbi fejtegetés, melynek czélja a kérdésnek lehetőleg sokoldalú megvilágítása.

Mélyen tisztelt Tanácstagok és városi Képviselő Urak! Nem kell attól félniök, hogy szegénytelen meghátrálás a zárdakert átvágásáról való végleges lemondás, mert meggyőződésünknek alapos okoknál fogva történő változtatása önmagunknak tökéletesedése, nemesülése. Attól sem kell félniök, hogy a város régi tanácsával és képviselőtestületével ellenkezésbe jönnek, mert a zárdát illető igazán nemes, lovagias, jogos városi álláspontot Hám püspöknek így írta meg a város a 40-es években: „Mindazt, ami az intézetnek fennállását, tartósságát és gyarapodását elősegitené, minden időben haladéktalanul teljesíteni fogjuk.” Ez az igazi mesterkélten tanács-hangulat és közgyűlési gondolkozásmód. — Ettől 12 év előtt a Tanács és Közgyűlés elpártolt. Most ahhoz térjen vissza! Ez az igazi következetesség, ez a valódi ősiség, ez a kötelező tradíció.

Remélem, hogy a mélyen tisztelt Tanács és Közgyűlés tagjai becses figyelmükre méltatják fejtegetésemet. Sőt azt is remélem, hogy akad szónoki tehetség, amelyik szükség esetén az élőszó varázsával és meggyőző erejével is megvédi a zárdakert épségét. Ez az ügy méltányos és igazságos. Győzelmében egy sokoldalú közérdeknek jogos és törvényes diadalmát óhajtom, várom és mintegy látom.

Szatmár-Németiben, 1909. február 2.-án.

Kováts Gyula dr.,
igazgató.

Fogorvosi műtermem

és lakásom a Lévay-palota emeletén, Hám János-utca 12-ik szám alatt van (a kir. törvényszéki palotával szemben). Kiváló tisztelettel BAKCSY, fogorvos.

PÁZMÁNY-SAJTÓ

villanyerőre berendezett könyvnyomda

— SZATMÁR, ISKOLA-KÖZ 3. SZÁM. —

Czimbkártyák, gyászlapok, ügyvédi nyomtatványok, árjegyzékek. szállítási bércek, meghívók, névjegyek, levelező-lapok, étlapok, feltűnő falragaszok, eljegyzési és esketési meghívók, számlák, levélpapírok művészes kivitelben, részvények, okmányok, emléklapok bármilyen színezéssel, művek kinyomatása, tánczrendek, üzleti körlevelek, havi és heti lapok, folyóiratok, csomagoló papírok czégnymással, táblázatok, szalag aranyozások, és mindennemű könyvnyomdai munkák készítése.

Nagy egyházi nyomtatványraktár!

Könyvkötői munkák felvétele!

Pázmány-Sajtó Könyvkiadóhivatalában

kaphatók az alant jelzett művek:

Dr. Ratkovszki S.: 20 exhortatiói

a munkácsi állami főgimnázium ifjúságához kaphatók 2 koronáért a Pázmány-sajtóban. — Erdemes e munkát elolvasni már csak a kritika érzék fejlesztése szempontjából is. A nyilvános bírálat nem jut vele szegeletre. Némelyek atomokra zúzzák, mások a felhőkbe emelik.

Szent József imakönyv. Összeállította

Dr. Haiczl Kálmán garamszentbenedeki plebános, lelkész. Ezen imakönyv magában foglal imákat és elmelkedéseket az év minden napjára, előkészítést a gyónási és áldozási ájtatosságra. Ára csinos vászonkötésben kor. 40 fillér. Bérmentes küldéssel 1 kor. 50 fillér.

Philothea vagy **utmutatás az istenes életre.** Irta Szalézi sz. Ferenc genfi püspök. Főleg Szenczi Imre fordítása nyomán átdolgozta *Haugy Leó* szentszéki tanácsos, plebános. Második kiadás. Ára vászonkötésben 2 K 40 f. Bőrkötésben aranymet-széssel 4 korona.

Elemi szertartástan. Irta: Ekkel Lajos rónaszéki plebános. Elemi népiskolai használatra. Kis 8°-as alak. Ára füzve 60 fillér.

A Colosseum vértanui. Képek a római

amphiteatrum történetéből. Irta O' Reilly apostoli hithirdető, fordította Matyeczko Teodor kanonok. Kiválóan érdekes olvasmány 29 iv, 8°. Füzött példány ára 2.40 K., kötve 3.20 korona. A pénz előleges beküldése után bérmentve.

Esketési beszédek. Idegen szerzők nyo-

mán átdolgozta dr. Irinyi Tamás theol. tanár. A szatmári ft. egyházmegyei hatóság jóváhagyásával. 8°-ad rét alak, 29 iv. Ára füzve 4 kor. Kötve 5 kor.

Utmutatás a lelkibéke megszerzésére.

Irta: Lehen atya, fordította Sarmaságh Géza. E művet mely eredeti francia alakjában 4, német szövegben 2 kiadást ért meg, második és javított magyar kiadásban bocsátottuk az istenes életre törekvő buzgó lelkek szolgálatára, miután a első magyar kiadás teljesen beváltá azon reményeket, melyeket hozzá a megrendelők fűztek, mit bizonyítani az elismerő nyilatkozatok s a mű gyors elterjedése. 31 iv. Ára füzve 3 kor., kötve 3 kor. 60 fillér.